Socialförsäkringsutskottets betänkande 1987/88:21

om invandring m.m. (prop. 1987/88:100, bil. 12)

SfU
1987/88:21

Propositionen

TIONDE HUVUDTITELN

Regeringen har i proposition 1987/88:100, bil. 12 (arbetsmarknadsdepartementet) under litt. D Invandring m.m. föreslagit riksdagen att

(D 1) till *Statens invandrarverk* för budgetåret 1988/89 anvisa ett förslagsanslag av 109 913 000 kr.,

(D 3) till *Åtgärder för invandrare* för budgetåret 1988/89 anvisa ett reservationsanslag av 13 073 000 kr.,

(D 4) till *Översättningsservice* för budgetåret 1988/89 anvisa ett förslagsanslag av 200 000 kr.,

(D 5) till *Överföring och mottagning av flyktingar m.m.* för budgetåret 1988/89 anvisa ett förslagsanslag av 1 211 200 000 kr.,

(D 6) till *Ersättning till kommunerna för åtgärder för flyktingar m.m.* för budgetåret 1988/89 anvisa ett förslagsanslag av 1 835 500 000 kr.,

(D 7) till *Ombudsmannen mot etnisk diskriminering m.m.* för budgetåret 1988/89 anvisa ett förslagsanslag av 2 081 000 kr.

Motionerna

Motioner väckta under den allmänna motionstiden 1987/88

1987/88:Sf503 av Lars Werner m.fl. (vpk) vari yrkas

3. att riksdagen av regeringen begär förslag om att flyktingkvoten för den organiserade överföringen av flyktingar till Sverige höjs till 3 000 personer per år,

5. att riksdagen hos regeringen begär en översyn av det kommunala flyktingmottagandet i enlighet med vad som anförs i motionen,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att de asylsökande som finns i landet skall ha rätt till allmän sjukvård,

7. att riksdagen hos regeringen begär förslag om särskilda medel avsedda för landstingens ökade insatser för vård av flyktingars och asylsökandes psykiska och psykosomatiska sjukdomar,

1 *Riksdagen 1987/88. 11 saml. Nr 21*

8. att riksdagen hos regeringen begär förslag som underlättar tillkomsten av tillfälliga genomgångsbostäder i enlighet med vad som anförts i motionen.

1987/88:Sf508 av Lars Werner m.fl. (vpk) vari yrkas

1. att riksdagen till Statens invandrarverk för budgetåret 1988/89 anslår 17 500 000 kr. utöver regeringens förslag, dvs. totalt 127 413 000 kr.,

3. att riksdagen till Åtgärder för invandrare avseende bidrag till den centrala verksamheten vid invandrarnas riksorganisationer för budgetåret 1988/89 anslår 3 000 000 kr. utöver regeringens förslag,

4. att riksdagen till Åtgärder för invandrare avseende bidrag till vissa avgränsade projekt för budgetåret 1988/89 anslår 3 000 000 kr. utöver regeringens förslag,

5. att riksdagen till Åtgärder för invandrare avseende stöd till verksamhet bland invandrarkvinnor inom invandrarorganisationerna för budgetåret 1988/89 anslår 2 000 000 kr. utöver regeringens förslag,

6. att riksdagen till Åtgärder för invandrare för budgetåret 1988/89 således sammanlagt anslår 21 073 000 kr.,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att fortsatt ekonomiskt stöd bör utgå till vissa samverkansorgan mellan invandrarorganisationer på riksplanet (SIOS).

1987/88:Sf509 av Lars Werner m.fl. (vpk) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär förslag till åtgärder som ökar invandrarnas sociala, yrkesmässiga och ekonomiska rörlighet i enlighet med vad som anförs i motionen,

2. att riksdagen hos regeringen begär förslag innebärande ökad information om invandringens historiska orsaker, klassmässiga aspekter och samhällsekonomiska effekter,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om projekt av politiska, sociala och kulturella samarrangemang,

4. att riksdagen hos regeringen begär förslag innebärande initiativ till en brett upplagd kampanj och idédebatt i enlighet med vad som anförts i motionen.

1987/88:Sf511 av Hans Rosengren m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utbildning av flyktingmottagande personal.

1987/88:Sf516 av Ylva Annerstedt m.fl. (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att folkhögskolorna i enlighet med vad som framförts i motionen i största möjliga utsträckning bör utnyttjas inom flyktingmottagandet.

Motiveringen återfinns i motion Ub271.

1987/88:Sf517 av Olof Johansson m.fl. (c) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär förslag som möjliggör kortare handläggningstider för asylärenden enligt det anförda,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utbildning och fortbildning av personal som handlägger asylärenden,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om samarbete med organisationerna på invandrarområdet,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om nödvändigheten att mot en asylsökande kvinna använda kvinnlig tolk och utredare,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om statens ekonomiska ansvar för den kommunala flyktingmottagningen.

1987/88:Sf518 av Nils Carlshamre m.fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att flyktingkvoten bör ökas,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att skyndsamma åtgärder bör vidtas i syfte att ge kommunerna större frihet för att utnyttja de resurser som satsas på flyktingmottagning i enlighet med vad i motionen anförts,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att bosättningslån bör utgå i stället för bidrag till flyktingars bosättning,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att invandrarkvinnornas speciella situation särskilt bör uppmärksammas,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att humanitära organisationer och enskilda bör få driva förläggningsverksamhet på statens uppdrag,

7. att riksdagen hos regeringen begär utredning och förslag rörande kommunernas möjlighet att för längre tid än nu få ersättning för ekonomisk hjälp till flyktingar,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att två handläggare bör fatta beslut i asylärenden,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att avvisningsbeslut normalt skall kompletteras med skriftlig motivering med möjlighet till sekretesskydd,

11. att riksdagen hos regeringen begär förslag till sådana åtgärder att handläggningstiderna i asylärenden radikalt kan sänkas i enlighet med vad i motionen anförts.

1987/88:Sf520 av Per-Olof Strindberg (m) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär en översyn av bidragsreglerna för invandrarnas riksorganisationer, varvid bidragsreglerna bör utformas med beaktande av såväl medlemsantal som organisationsstruktur.

1987/88:Sf527 av Rune Backlund m.fl. (c) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär en utvärdering av hur de övergripande målen för invandrarpolitiken uppfyllts inom olika samhällssektorer.

1987/88:Sf530 av Blenda Littmarck (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en förtroendeman för minoriteter på arbetsplatsen.

1987/88:Sf532 av Per Arne Aglert och Bengt Harding Olson (fp) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär en lagändring som innebär att

handläggare i alla svårbehandlade asylärenden skall möta den asylsökande för muntligt samtal,

2. att riksdagen hos regeringen begär att mindre avdelningar på prov utlokaliseras från invandrarverket till centra med många asylsökande enligt vad som i motionen anförs.

1987/88:Sf534 av Bengt Westerberg m.fl. (fp) vari yrkas

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om motivering av beslut i asylärenden,

5. att riksdagen hos regeringen begär att invandrarverket ånyo påminns om sitt uppdrag i riksdagsbeslut avseende dokumentation och spridning av praxis vid behandling av ansökningar om uppehållstillstånd,

10. att riksdagen beslutar anslå 14 173 000 kr. på anslag D 3, dvs. 1.1 milj. kr. utöver regeringens förslag, för att upprätta ett specialteam för flyktingbarn vid PBU i enlighet med vad som anförs i motionen,

12. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vikten av förkortade väntetider i asylärenden,

14. att riksdagen hos regeringen begär en plan för tillfälliga lösningar då flyktingmottagningarna får för stor belastning,

15. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om kommunernas insatser i flyktingmottagandet,

16. att riksdagen beslutar att överflytta beslut om direktavvisningar från polismyndigheten till invandrarverket,

17. att riksdagen begär att regeringen närmare utreder möjligheten att skapa från invandrarverket fristående asylnämnder i enlighet med vad som anförs i motionen,

21. att riksdagen beslutar att höja flyktingkvoten med 250 flyktingar,

22. att riksdagen beslutar anslå 1 212 500 000 kr. på arbetsmarknadsdepartementets anslag D 5,

23. att riksdagen beslutar anslå 1 840 000 000 kr. på arbetsmarknadsdepartementets anslag D 6.

1987/88:Sf538 av Hans Göran Franck m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om den framtida inriktningen och behovet av ökade stödågärder till frivilligt återvändande för flyktingar från Latinamerika.

1987/88:Sf539 av Erkki Tammenoksa och Hans Göran Franck (s) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om insatser och åtgärder på invandrar- och minoritetspolitikens områden,

2. att riksdagen hos regeringen begär en årlig redovisning av utvecklingen inom hela det invandrarpolitiska området,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om SIV:s förslag om kommunala mottagningscentra och om projektmöjligheter för folkrörelser.

1987/88:Sf540 av Alf Svensson (c) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag till riktlinjer för minoritetspolitiken avseende språkliga och etniska minoriteter.

1987/88:Sf541 av Alf Svensson (c) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär förslag om ökade resurser för handläggning av asylärenden och om decentraliserad förläggning av utredningsresurserna,

2. att riksdagen hos regeringen begär ändring i utlänningslagen innebärande att direktavvisning av asylsökande endast får ske efter beslut av invandrarverket samt att beslutsmotivering skall lämnas den som får avslag på begäran om asyl,

3. att riksdagen hos regeringen begär förslag om skyldighet för statens invandrarverk att under en period välja ut ett representativt antal avvisningsfall och följa de avvisades öden,

6. att riksdagen hos regeringen begär förslag om större möjlighet för kommunerna att i samverkan disponera statsbidrag för flyktinginsatser över kommungränserna, t.ex. när det gäller anskaffande av bostäder,

9. att riksdagen hos regeringen begär förslag om statliga insatser för ett förbättrat utbyte av erfarenheter mellan kommuner som tar emot flyktingar.

Motion väckt under den allmänna motionstiden 1987/88 och överlämnad från utrikesutskottet

1987/88:U310 av Hans Göran Franck (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av flyktingpolitisk forskning.

Motion väckt med anledning av proposition 1987/88:80

1987/88:Sf13 av Karin Israelsson (c) vari yrkas

2. att riksdagen beslutar hos regeringen begära förslag om bosättningslån för flyktingar i enlighet med det anförda.

Utskottet

Inledning

Riksdagen beslöt i maj 1984 (prop. 1983/84:124, SfU 1983/84:27, rskr. 295) om ett nytt system för mottagande av asylsökande och flyktingar i Sverige. Reformen, som trädde i kraft den 1 januari 1985, innebar bl.a. att det statliga ansvaret för överföring och mottagande av flyktingar i Sverige fördes över från arbetsmarknadsstyrelsen till statens invandrarverk. Vidare fick staten ett ökat ansvar för mottagande av asylsökande. Invandrarverket fick bl.a. i uppdrag att träffa överenskommelser med kommuner om mottagande av asylsökande och flyktingar mot statlig ersättning.

I årets budgetproposition anges att det stora antalet asylsökande har medfört långa handläggningstider i tillståndsärenden. Inte sällan tar det mer än sex månader från det ansökan görs hos polisen till dess invandrarverket fattar beslut. Om beslutet överklagas blir väntetiden från det ansökan görs hos polisen till dess regeringen meddelar sitt beslut ofta inemot ett år. I alltför många fall får de sökande vänta mer än två år på ett slutligt beslut.

I propositionen anges vidare att de långa handläggningstiderna i utlänningsärenden är ett mycket allvarligt problem. Framför allt medför de stora påfrestningar för dem som söker asyl. Långa handläggningstider medför även betydande kostnader för samhället. Mot denna bakgrund har regeringen i februari 1987 tillsatt två utredningar i syfte att kraftigt förkorta handläggningstiderna för asylärenden. Enligt direktiven borde målsättningen vara en handläggningstid som inte överstiger två månader från ansökningsdagen till dess invandrarverket fattar beslut och två månader för regeringens prövning av ärendet. Den ena utredningen skulle enligt direktiven göra en i första hand teknisk översyn av utlänningslagen medan den andra utredningen, som antagit namnet asylärendeutredningen, skulle se över organisation och rutiner för handläggningen av utlänningsärenden. I direktiven för översynen av utlänningslagen underströks att det inte var aktuellt att förändra grundprinciperna för flykting- och invandringspolitiken. Utredarens centrala uppgift var i stället att föreslå sådana ändringar av reglerna för handläggning av utlänningsärenden som kan bidra till att korta handläggningstiderna. Enligt direktiven för asylärendeutredningen borde utredaren undersöka vilka organisatoriska och administrativa förändringar som krävs för att väsentligt förkorta handläggningstiderna i asylärenden och lämna förslag till sådana förändringar. Utredaren borde vidare analysera behovet av och förutsättningarna för att genomföra alla förhör i asylärenden medan den asylsökande befinner sig på en utredningsförläggning. I samband därmed borde också övervägas om det skulle innebära fördelar att den asylsökande normalt vistas på en förläggning till dess tillståndsärendet har avgjorts. Utredaren borde i sitt övervägande utgå från att antalet asylsökande kan vara ungefär lika stort som under senare år och även överväga vilken beredskap som krävs för att möta kraftiga variationer i antalet asylsökande. Parallellt med översynen av organisation och rutiner för att i framtiden förkorta handläggningstiderna borde utredaren också överväga och föreslå de åtgärder som behövs för att på kort sikt komma till rätta med de mycket stora balanser av asylärenden som för närvarande finns hos polisen och invandrarverket.

I januari 1988 har utredningarna slutredovisat sina arbeten, utredningen för översyn av utlänningslagen i betänkandet (SOU 1988:1) Översyn av utlänningslagen och asylärendeutredningen i betänkandet (SOU 1988:2) Kortare väntan. Betänkandena är för närvarande under remissbehandling. Vissa av utredningsförslagen redovisas nedan i samband med behandlingen av olika motionsyrkanden.

Vidare har regeringen genom beslut den 22 oktober 1987 inlett en översyn av invandrarverkets organisation (A 1987:07). Ett av syftena med denna översyn är att inom invandrarverket skapa en lämplig organisation för att åstadkomma kortare handläggningstider i utlänningsärenden. Organisationsöversynen skall vara slutförd vid utgången av juni månad 1988 med sikte på att den nya organisationen skall kunna fungera från den 1 juli 1989.

En principlösning för organisationen, som bygger på de förslag som har presenterats av utredningen för översyn av utlänningslagen och asylärendeutredningen, har redovisats den 1 februari 1988. Regeringen har med

utgångspunkt i detta principförslag nyligen avlämnat proposition 1987/88:158 om ny organisation för statens invandrarverk.

I detta sammanhang kan även nämnas att riksrevisionsverket (RRV) inom ramen för sin förvaltningsrevision har granskat flyktingmottagningen. Granskningen har främst avsett invandrarverkets ledning, genomförande och uppföljning av flyktingmottagningen. Centrala punkter i granskningen har också varit statsbidragen, kommunernas insatser samt resultaten för flyktingarna. RRV har den 15 februari 1988 avgivit en revisionsrapport, Invandrarverket och den lokala flyktingmottagningen (Dnr 1986:903). RRV har hemställt att invandrarverket senast den 1 september 1988 redovisar de åtgärder som invandrarverket vidtagit eller avser att vidta med anledning av revisionen.

D 1. Statens invandrarverk

Statens invandrarverk (SIV) är central förvaltningsmyndighet för invandrar- och medborgarskapsfrågor i den mån de inte ankommer på annan myndighet. Verket utövar bl.a. ledningen av utlänningskontrollen enligt 2 § utlänningslagen samt som central utlänningsmyndighet den kontroll som regleras i medborgarskapslagstiftningen eller annan författning. Verket har också huvudansvaret för överföring och mottagning av flyktingar och för mottagning av asylsökande. Verket skall vidare fortlöpande bevaka behovet av samt föreslå och samordna åtgärder till förmån för invandrare och språkliga minoriteter.

I propositionen framhålls att det ökade antalet asylsökande under de senaste åren inneburit en mycket stor arbetsbelastning för invandrarverket. Förutom de delar av verket som svarar för tillståndsprövningen berörs verksamheten vid samordningsbyrån, administrativa byrån och informationsbyrån av variationer i antalet asylsökande. Verket har successivt fått personalförstärkningar för att möta denna ökade efterfrågan på dess tjänster. För budgetåret 1987/88 har verket permanent tillförts medel motsvarande 44 årsarbetskrafter. I december 1987 har regeringen med stöd av särskilt bemyndigande från riksdagen beslutat om ytterligare förstärkningar. Bemanningen för tillståndsprövningen har därvid utökats med 13 personer, och verkets resurser för mottagning av flyktingar och asylsökande har utökats med fem tjänster. I propositionen föreslås att dessa förstärkningar bibehålls även under budgetåret 1988/89 i avvaktan på resultatet av översynen av invandrarverkets organisation.

I propositionen anges vidare att det har visat sig nödvändigt att även förse verket med resurser för en extrastyrka, vars uppgift det blir att arbeta undan de icke avgjorda ärenden som annars skulle försvåra ett framgångsrikt genomförande av planerade organisations- och rutinförändringar. Regeringen har i sitt beslut i december 1987 i detta syfte beviljat invandrarverket ett medelstillskott för innevarande budgetår motsvarande ca 30 årsarbetskrafter. Regeringen föreslår att denna extrastyrka under budgetåret 1988/89 utökas till 35 årsarbetskrafter. I propositionen anges att man inom regeringskansliet avser att följa utvecklingen månad för månad, för att åtgärder snabbt skall kunna vidtas, om och när balanssituationen så kräver. Vidare har i

december 1987 invandrarverket beviljats en förstärkning med fyra tjänster för administrativ utveckling och ADB-frågor under innevarande budgetår. Motsvarande resurser bör beräknas även för budgetåret 1988/89.

I propositionen föreslås således att till Statens invandrarverk för budgetåret 1988/89 skall anvisas ett förslagsanslag av 109 913 000 kr.

Ytterligare resurser till invandrarverket föreslås i två motioner. Till en början begär Lars Werner m.fl. i motion Sf508 yrkande 1 att till invandrarverket anslås 17,5 milj. kr. utöver regeringens förslag, eller totalt 127 413 000 kr. Motionärerna framhåller att den ökade tillströmningen av flyktingar och det nya systemet med det kommunala omhändertagandet av flyktingar har gjort att det invandrarpolitiska arbete som verket tidigare bedrev nästan har försvunnit till förmån för akuta insatser inom flyktingmottagandet. Det är därför nödvändigt att invandrarverket får ökade resurser. Vidare begär Olof Johansson m.fl. i motion Sf517 yrkande 1 förslag som möjliggör kortare handläggningstider för asylärenden. Motionärerna anser att regeringen under innevarande och kommande budgetår måste skjuta till de medel som behövs för att sänka handläggningstiderna så att en förändrad organisation kan börja arbeta med "ett rent bord". I annat fall kommer de långa handläggningstiderna att bestå för lång tid framöver.

Vid bedömningen av storleken av ifrågavarande anslag noterar utskottet att invandrarverket under senare år har erhållit stora resurstillskott för sin verksamhet och så föreslås ske även under nästa budgetår. Vidare noteras att – förutom förändringar i rutinerna för asylärendehanteringen och flyktingmottagningen – organisationsförändringar inom invandrarverket kan komma att vidtas inom en snar framtid. Utskottet vill för sin del understryka vikten av att en minimering av ärendebalanserna sker inför övergången till den nya organisationen. Med hänsyn till att man inom regeringskansliet avser att noga följa balansutvecklingen vid invandrarverket anser utskottet dock att riksdagen bör bifalla propositionens förslag till medelsberäkning för invandrarverket. Utskottet avstyrker följaktligen bifall till motionerna Sf508 yrkande 1 och Sf517 yrkande 1.

Utskottet behandlar nedan ett flertal motioner som berör frågor som behandlats av utredningen för lagöversynen, asylärendeutredningen och/eller utredningen för organisationsöversynen.

Behovet av kortare handläggningstider i asylärenden tas till en början upp i motion Sf518 yrkande 11 av Nils Carlshamre m.fl. och i motion Sf534 yrkande 12 av Bengt Westerberg m.fl. För att förkorta handläggningtiderna men även för att öka rättssäkerheten föreslår Alf Svensson i motion Sf541 yrkande 1 samt Per Arne Aglert och Bengt Harding Olson i motion Sf532 yrkande 2 bl.a. att personal från invandrarverket skall placeras vid utredningsförläggningarna. I flera motioner framförs vidare önskemål om ändringar i handläggningsförfarandet. Således begär Nils Carlshamre m.fl. i motion Sf518 yrkande 8 tillkännagivande om att två handläggare bör delta i alla beslut i asylärenden. I yrkande 9 begär motionärerna vidare att beslut i asylärenden alltid skall förses med motivering, vilket även föreslås av Bengt Westerberg m.fl. i motion Sf534 yrkande 4 och av Alf Svensson i motion Sf541 yrkande 2 (delvis). Nils Carlshamre m.fl. anger desutom att motiveringen skall kunna sekretessbeläggas. Beslut om direktavvisning skall enligt

Bengt Westerberg m.fl. i motion Sf534 yrkande 16 fattas av invandrarverket. Detsamma anser Alf Svensson i motion Sf541 yrkande 2 (delvis). Per Arne Aglert och Bengt Harding Olson begär i motion Sf532 yrkande 1 att handläggare i alla komplicerade asylärenden skall möta den asylsökande för muntligt samtal. I motion Sf517 yrkande 2 av Olof Johansson m.fl. och i motion Sf511 av Hans Rosengren m.fl. begärs tillkännagivanden om utbildning av handläggare av asylärenden resp. flyktingmottagande personal. I motion Sf534 yrkande 5 tar Bengt Westerberg m.fl. upp frågan om att invandrarverket systematiskt skall dokumentera och sprida praxis i asylärenden.

Som nämnts tar de olika utredningarna upp frågor som berörs i motionerna. Till en början lämnas flera förslag till åtgärder som skall kunna förkorta handläggningstiderna. Asylärendeutredningen föreslår således åtgärder som skulle medföra att en asylutredning normalt bör kunna genomföras inom två veckor från ansökan. Därefter bör man omedelbart kunna fatta beslut i klara bifallsärenden. Som genomsnittstid bör det vara möjligt att nå det angivna målet att invandrarverket skall fatta beslut inom två månader från ansökan. Vissa ärenden måste dock ta längre tid. Det gäller t.ex. ärenden som kräver kompletterande utredning från en utlandsmyndighet. Vid överklagande bör i flertalet fall en tid på sex veckor från invandrarverkets beslut till dess överklagandet kommer in till regeringen vara tillräcklig, och handläggningen av ett överklagande hos regeringen bör normalt vara möjlig att klara inom två månader. Den totala tiden från ansökan om asyl till ett slutgiltigt beslut från regeringen skall alltså normalt inte behöva överstiga sex månader. De föreslagna åtgärderna går i första hand ut på att asylutredningarna i så stor utsträckning som möjligt koncentreras till utredningsslussar, där de asylsökande skall vistas till dess utredningen är genomförd. Motiven för en koncentration av asylutredningarna till utredningsslussar är bl.a. att ett fullständigt asylförhör med alla asylsökande då kan hållas kort tid efter ansökan. Vidare kan grundutredningarna bli kompletta redan från början genom utredare som är specialiserade på denna uppgift. Det ger även möjlighet att i direkt anslutning till asylutredningarna sortera ärendena i klara bifallsärenden och ärenden i vilka offentligt biträde skall förordnas. I klara bifallsärenden kan därvid beslut fattas omgående. Möjligheterna att planera utredningsverksamheten och utnyttja utredningsresurserna effektivt ökar även.

Enligt asylärendeutredningen skall såväl polisen som invandrarverket ha resurser vid utredningsslussarna. Asylärendeutredningen anser vidare att ansvaret för asylutredningarna vid utredningsslussarna åtminstone tills vidare bör ligga kvar hos polisen. I utredningen för organisationsöversynen och i den nämnda propositionen föreslås att handläggare från invandrarverket bör finnas vid utredningsslussarna för handläggning av och beslut i asylärenden. Enligt utredningen skall dock förslag om den närmare omfattningen och organisationen av invandrarverkets handläggning vid utredningsslussarna lämnas i det fortsatta utredningsarbetet. Redan under budgetåret 1988/89 bör dock handläggare från invandrarverket börja tjänstgöra vid utredningsslussarna.

Enligt förslag av utredningen för lagöversynen skall tillstånd, liksom i dag,

i klara ärenden beviljas av en tjänsteman medan avslagsbeslut skall fattas av två personer. I samtliga tre utredningsförslag föreslås att beslut i asylärenden skall förses med utförligare motivering än som sker i dag. Utredningen för lagöversynen tar även upp frågan om sekretess och föreslår att känsliga uppgifter i motiveringarna skall kunna sekretessbeläggas för annan än utlänningen själv. De tre utredningarna är vidare eniga om att beslut om avvisning skall fattas av invandrarverket.

Vad gäller muntlig handläggning pekar utredningen för översyn av utlänningslagen på att sådan ofta kan skapa bättre underlag för ett riktigt beslut än en rent skriftlig handläggning. Genom den koncentration som muntlig handläggning ger möjlighet till kan man undvika den tidsutdräkt som en omfattande skriftväxling medför men vissa svårigheter kan uppstå med att organisera sammanträffanden, där även biträde och tolk skall vara närvarande. Den reella arbetstid som invandrarverket måste använda på ett ärende med muntlig handläggning kan särskilt inledningsvis bli längre än vid en rent skriftlig handläggning. Krav på muntlig handläggning bör därför begränsas till ärenden där det är osäkert om asyl skall beviljas. Framför allt skall muntlig handläggning ske när det gäller att bedöma om en asylsökandes uppgifter är trovärdiga. Asylärendeutredningen kommenterar i sitt betänkande nämnda förslag om muntlig handläggning. Asylärendeutredningen konstaterar därvid att ett system, där muntlig förhandling skall hållas i ett stort antal ärenden, skulle förlänga handläggningstiderna. Det skulle dessutom komma att ställa stora administrativa och resursmässiga krav för att praktiskt genomföras. Utredningen bedömer att det kommer att bli svårt att klara det uppställda målet att invandrarverket skall kunna fatta beslut inom två månader från ansökan i de fall muntlig förhandling aktualiseras. Om en ordning med ökade inslag av muntlig handläggning införs är det angeläget att det sker på ett sådant sätt att framför allt antalet förhandlingar begränsas. Utredningen för organisationsöversynen konstaterar för sin del att förekomsten av personal för tillståndprövning vid utredningsslussarna innebär att muntlig handläggning i form av förhandling ofta bör kunna undvikas genom att handläggaren direkt sammanträffar med den asylsökande när tveksamheter uppstår. Personal för tillståndsprövning vid utredningsslussarna gör det också möjligt att hålla muntliga förhandlingar vid eller i anslutning till slussarna, vilket avsevärt bör förenkla administrationen av sådana förhandlingar.

Asylärendeutredningen framhåller att det krävs välutbildad personal för att trygga en snabb och rättssäker handläggning av asylärenden. Först och främst behöver alla berörda personalkategorier vid de handläggande myndigheterna en grundläggande utbildning om gällande utlänningsrätt och invandringspolitik. Nyanställda handläggare måste få en lämplig introduktionsutbildning. Fortlöpande utbildning och erfarenhetsutbyte om förändringar i lagstiftning, praxis, förhållanden i olika länder etc. är även viktig. Det finns dessutom ett stort behov av utbildning för advokater och andra berörda om utlänningsrätt, praxis och situationen i olika länder, och även fortlöpande information till biträden om förändringar i bl.a. praxis och länderkunskap behövs. Vidare har förläggningspersonal, tolkar, sjukvårdspersonal, kommunal personal och kommunala förtroendemän många gånger behov av

utbildning om förhållanden som gäller flyktingar. Det är enligt asylärendeutredningen viktigt att utbildningsinsatserna nu ökas och att ytterligare resurser avsätts för detta ändamål. Utredningen för organisationsöversynen understryker kraftigt behoven av ökade utbildningsinsatser och tillägger att särskilda insatser för utbildning behövs redan under budgetåret 1988/89.

Vad gäller dokumentation av praxis i asylärenden pekar asylärendeutredningen på behovet av grund- och fortutbildning i bl.a. praxisfrågor av personal vid handläggande myndigheter men även biträden m.fl. Vidare tar utredningen för organisationsöversynen upp möjligheterna att upprätthålla en enhetlig praxis och att bibehålla en god länderkunskap om handläggning av asylärenden skall genomföras vid utredningsslussarna. För att bl.a. kunna klara dessa svårigheter föreslår utredningen att ett kvalificerat sekretariat skall finnas för tillståndsprövningen. Detta sekretariat skall se till att det finns förutsättningar för en enhetlig tillämpning av praxis och att aktuell länderkunskap förs ut och upprätthålls i organisationen.

Som utskottet tidigare betonat (se SfU 1986/87:15) råder det inom utskottet en bred enighet om att nuvarande handläggningstider i asylärenden inte kan accepteras och att åtgärder måste vidtas för att snabbt förkorta dem. Utskottet noterar därför med tillfredsställelse att utredningsförslag nu föreligger som anges kunna leda till att målsättningen kan uppnås att ett asylärende kan avgöras av invandrarverket inom i genomsnitt två månader och av regeringen inom lika lång tid. Utskottet, som konstaterar att organisationsöversynens principförslag lett till den nyligen avlämnade propositionen om ny organisation för statens invandrarverk, förutsätter att även övriga utredningsförslag snarast möjligt föranleder förslag till riksdagen. Mot denna bakgrund anser utskottet att motionerna Sf511, Sf517 yrkande 2, Sf518 yrkandena 8, 9 och 11, Sf532 yrkandena 1 och 2, Sf534 yrkandena 4, 5, 12 och 16 samt Sf541 yrkandena 1 och 2 inte påkallar någon riksdagens åtgärd.

Utskottet behandlar härefter ytterligare motioner som gäller handläggningen av asylärenden.

I motion Sf534 yrkande 17 begär Bengt Westerberg m.fl. en utredning av möjligheten att skapa från invandrarverket fristående asylnämnder i syfte att öka rättssäkerheten. Motionärerna anför att i enlighet med ett förslag från diskrimineringsombudsmannen fristående asylnämnder borde fatta beslut i de fall invandrarverket inte ansett sig kunna bifalla en asylansökan.

Med hänsyn till det pågående förändringsarbetet beträffande asylärendehanteringen anser utskottet att en utredning om ett ändrat prövningsförfarande för närvarande inte är motiverad. Utskottet avstyrker således bifall till motion Sf534 yrkande 17.

Olof Johansson m.fl. framhåller i motion Sf517 yrkande 3 att flera svenska organisationer under årens lopp byggt upp kanaler och skaffat sig goda kunskaper om förhållandena i länder där det råder krig eller hårt förtryck. Motionärerna anser att regeringen tillsammans med organisationerna bör se över under vilka former dessa informationskanaler och denna länderkunskap skall kunna tas till vara och utnyttjas i arbetet vid polisen, invandrarverket och arbetsmarknadsdepartementet. Motionärerna begär ett tillkännagivande till regeringen härom.

Utskottet konstaterar att ett samarbete med ifrågavarande organisationer sker redan i dag. I detta sammanhang är särskilt den flyktingpolitiska beredningen av intresse. Beredningen är ett organ för informationsutbyte och samråd mellan regering, riksdag och vissa organisationer. Bland ledamöterna i beredningen ingår representanter för flera av de organisationer motionärerna nämner. Mot denna bakgrund anser utskottet att motion Sf517 yrkande 3 inte påkallar någon riksdagens åtgärd.

I motion Sf517 yrkande 4 begär Olof Johansson m.fl. ett tillkännagivande om att en kvinnlig asylsökande skall ha en kvinnlig utredare när misstanke finns att hon varit utsatt för sexuellt våld eller tortyr. I dessa fall skall även kvinnlig tolk användas.

Utskottet har erfarit att utredningen i sådana asylärenden där sexuellt våld kan ha förekommit görs enligt samma principer som gäller för brottsutredningar om sexuellt våld i allmänhet, nämligen att det kvinnliga offret förhörs av en kvinna. Ambitionen är att även tolken skall vara kvinna men bristen på kvinnliga tolkar medför att så i praktiken inte alltid blir fallet. Utskottet, som förutsätter att aktiva insatser görs i olika sammanhang för att öka tillgången på kvinnliga tolkar, anser att motion Sf517 yrkande 4 inte behöver föranleda någon riksdagens åtgärd.

Utskottet behandlar slutligen under detta avsnitt motion Sf541 yrkande 3 av Alf Svensson, vari begärs att invandrarverket skall vara skyldigt att under en period välja ut ett antal avvisningsfall och följa de avvisades öden.

Utskottet har tidigare avstyrkt liknande motionsyrkanden (se senast SfU 1986/87:15). Utskottet framhöll därvid att ett avlägsnandebeslut förutsätter att det står klart att utlänningen inte löper risk för förföljelse eller motsvarande. Mot den bakgrunden föreföll det inte rimligt att göra en organiserad uppföljning av vad som händer personer som blir avlägsnade ur landet. Skulle det i något fall komma fram uppgifter om att en avlägsnad person skulle ha råkat illa ut fanns det däremot anledning att undersöka vad som hänt, och utskottet hade erfarit att så sker i praktiken.

Utskottet vidhåller sin tidigare uppfattning och avstyrker därför bifall till motion Sf541 yrkande 3.

D 3. Åtgärder för invandrare

Från anslaget utgår bidrag till den centrala verksamheten vid de riksorganisationer för invandrare som är berättigade till statsbidrag. Vidare utgår bidrag till avgränsade projekt och till viss publikationsverksamhet som sker inom sammanslutningar bland invandrare.

Grunderna för organisationsstödet och för bidrag till avgränsade projekt lades fast 1986 (prop. 1985/86:98, SfU 20, rskr. 301). Stödet till organisationerna utformades på samma sätt som stödet till folkrörelserna, och organisationerna kan själva välja sin verksamhetsinriktning. Stödet bygger på en indelning i stödklasser efter organisationernas medlemsantal och utgår till riksorganisationer som har minst 1 000 medlemmar som själva individuellt har visat att de vill tillhöra organisationen.

I propositionen anges att, utöver viss bidragsomräkning för att möta allmänna kostnadsökningar för organisationernas del, har anslagsbehovet

för stödet till riksorganisationerna beräknats så att det skall kunna bli möjligt att bidragsberättiga två nya organisationer. Vidare har det genom en överföring från anslagsposten för bidrag till avgränsade projekt m.m. gjorts möjligt att från anslagsposten för bidrag till riksorganisationerna även lämna stöd till vissa samverkansorgan mellan invandrarorganisationer på riksplanet. Till bidrag till den centrala verksamheten vid invandrarnas riksorganisationer föreslås 11 326 000 kr., till bidrag till avgränsade projekt 1 597 000 kr. och till viss publikationsverksamhet 150 000 kr. Sammanlagt föreslås till anslaget D 3 anvisat ett reservationsanslag av 13 073 000 kr.

Lars Werner m.fl. anser i motion Sf508 yrkandena 3–6 att regeringens förslag till medelsanvisning är otillräckligt. Motionärerna begär att ytterligare 8 milj. kr. skall anvisas till anslaget, varav 3 milj. kr. till bidrag till invandrarorganisationerna, 3 milj. kr. till bidrag till vissa avgränsade projekt och 2 milj. kr. till stöd till verksamhet bland invandrarkvinnor inom invandrarorganisationerna. Vidare begär motionärerna i yrkande 7 ett tillkännagivande om att fortsatt ekonomiskt stöd skall utgå till vissa samverkansorgan mellan invandrarorganisationer på riksplanet.

Med hänvisning till de förbättringar som det nya organisationsstödet har inneburit för de organisationer som tidigare erhöll verksamhetsbidrag kan utskottet, utöver de förstärkningar av stödet som föreslås i propositionen, inte förorda någon ökad medelstilldelning utöver regeringens förslag. Vad gäller ekonomiskt stöd till invandrarorganisationernas samarbetsorgan får motionärerna anses tillgodosedda genom förslaget i propositionen att vissa samarbetsorgan i fortsättningen kan erhålla stöd med medel från anslagspost 1. Utskottet avstyrker således bifall till motion Sf508 yrkandena 3–7.

I motion Sf534 yrkande 10 begär Bengt Westerberg m.fl. att under anslaget skall anvisas ytterligare 1,1 milj. kr. för att möjliggöra ett projekt med specialteam för flyktingbarn som PBU i Stockholms län vill genomföra i samarbete med Stockholms läns landsting.

Utskottet har behandlat frågan om anslag för ifrågavarande projekt under föregående riksmöte (se SfU 1986/87:15). Utskottet har därvid hänvisat till att landstingets ansökan om medel för projektet fick prövas av regeringen i vederbörlig ordning inom ramen för anslagna medel.

Utskottet har erfarit att man inom regeringskansliet avser att behandla frågan om anslag för ifrågavarande projekt vid en samlad bedömning av flyktingbarnens särskilda behov. I denna samlade bedömning skall även ingå den utredning från socialstyrelsen, som redovisats till regeringen den 7 mars 1988, angående behov av åtgärder för att förbättra flyktingbarnens situation under det första mottagandet i Sverige. Med hänsyn till vad sålunda anförts anser utskottet att motion Sf534 yrkande 10 inte bör föranleda någon riksdagens åtgärd.

I motion Sf539 yrkande 3 (delvis) anför Erkki Tammenoksa och Hans Göran Franck att invandrarverkets förslag om förbättrade projektmöjligheter för folkrörelser bör genomföras. Enligt invandrarverket har folkrörelserna en mycket viktig roll i arbetet med flyktingmottagandet, och anslagsposten för projektbidrag bör därför ökas för att ge utrymme för bidrag till folkrörelserna i detta arbete.

Med hänsyn till de kraftiga satsningar som under senare år gjorts för bl.a.

projektbidrag inom invandrarområdet kan utskottet inte tillstyrka en ytterligare ökning av utgifterna under ifrågavarande anslag. Motion Sf539 yrkande 3 i motsvarande del bör därför avslås.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till medelstilldelning under anslaget.

I motion Sf520 begär Per-Olof Strindberg en översyn av bidragsreglerna för invandrarnas riksorganisationer. Han anser att reglerna bör utformas med beaktande av såväl medlemsantal som organisationsstruktur.

Vid införandet av det nya organisationsstödet angavs att detta skulle följa principerna för folkrörelsestöd. I årets budgetproposition anges att en översyn pågår inom folkrörelsekommittén av riktlinjerna för alla statsbidrag till folkrörelseorganisationer. Härtill kommer den uppräkning av anslaget för bidrag till riksorganisationerna för invandrare som föreslås i propositionen och som innebär att ytterligare organisationer kan bli berättigade till bidrag. Under dessa förhållanden anser utskottet att motion Sf520 inte bör föranleda någon riksdagens åtgärd.

I motion Sf518 yrkande 5 begär Nils Carlshamre m.fl. ett tillkännagivande till regeringen om att invandrarkvinnornas speciella situation särskilt bör uppmärksammas. Motionärerna nämner som exempel invandrarkvinnornas valfrihet mellan hem- och förvärvsarbete, deras utbildningsmöjligheter och respekten inom sjukvården för deras kulturmönster.

Utskottet vill i detta sammanhang framhålla att invandrarkvinnorna och deras speciella problem är ett område som är särskilt prioriterat inom invandrarpolitiken. Som exempel på åtgärder som vidtagits på detta område vill utskottet nämna att bidrag under innevarande budgetår lämnats till projekt som är särskilt inriktade på invandrarkvinnors villkor på arbetsmarknaden. Vad gäller sjukvårdsområdet kan nämnas att frågan om invandrarkvinnors rätt till kvinnlig gynekolog tidigare har behandlats av socialutskottet (se SoU 1986/87:27). Socialutskottet har därvid bl.a. framhållit betydelsen av att sjukvårdshuvudmännen ägnar särskild uppmärksamhet åt denna fråga. Invandrarkvinnornas problem tas även upp av RRV, som i sin rapport föreslår att deras problem med barntillsyn under utbildningstid bör uppmärksammas.

Med hänsyn till den uppmärksamhet invandrarkvinnornas problem således för närvarande ägnas i olika sammanhang anser utskottet att motion Sf518 yrkande 5 inte påkallar någon riksdagens åtgärd.

D 4. Översättningsservice

Från detta anslag bestrids sådana kostnader för invandrarverkets språksektions verksamhet som inte täcks av intäkter. För budgetåret 1988/89 föreslås i propositionen ett oförändrat förslagsanslag av 200 000 kr.

Utskottet har ingen erinran mot medelsanvisningen till anslaget D 4. Översättningsservice.

Från anslaget finansieras organiserad överföring till Sverige av flyktingar samt mottagnings- och utredningsförläggningar för flyktingar och asylsökande. Från anslaget bekostas vidare bidrag enligt förordningen (1984:890) om bidrag till flyktingars resa från Sverige för bosättning i annat land samt bidrag enligt förordningen (1984:936) om bidrag till flyktingar för anhörigas resor till Sverige.

Från anslaget kan också vid behov betalas kostnader för extraordinära statliga insatser vid en onormalt stor flyktinginvandring.

I propositionen föreslår föredraganden att insatserna vad gäller den organiserade överföringen av flyktingar till Sverige bör vara av samma omfattning som tidigare, ca 1 250 personer. Han förutsätter att regeringen liksom tidigare därutöver kan besluta om överföring och övriga åtgärder som bedöms nödvändiga under budgetåret. Kostnaderna beräknas till 6,5 milj. kr.

Antalet asylsökande har, som tidigare nämnts, ökat kraftigt under de senaste åren. I propositionen beräknas det totala antalet asylsökande under år 1987 komma upp till omkring 18 000 personer. Till följd av den kraftiga ökningen av antalet asylsökande har även förläggningsverksamheten fått utökas.

Den 1 juli 1987 öppnades en utredningssluss i Carlslund i Upplands Väsby kommun dimensionerad för 500 asylutredningar per månad och omfattande 300 inkvarteringsplatser. Samtidigt utvidgades utredningsförläggningen i Flen med en utredningssluss med 100 inkvarteringsplatser och med en kapacitet på 300 asylutredningar per månad. I propositionen anges att frågan om en utredningssluss i Alvesta för närvarande bereds i regeringskansliet. Under innevarande budgetår har vidare en utredningsförläggning i Röda korsets regi öppnats i Sandviken. Förhandlingar pågår mellan invandrarverket och Röda korset om att öppna ytterligare förläggningar. Antalet förläggningar av olika slag är nu över 40 och beläggningen på dessa förläggningar och slussar är inemot 8 000. Den genomsnittliga vistelsetiden på en förläggning är ca 8–9 månader. Invandrarverkets prognos är att behovet av förläggningsplatser kommer att vara 10 000 vid slutet av budgetåret 1988/89.

Invandrarverket har presenterat ett förslag om s.k. kommunala mottagningscentra, som skulle medföra att det kommunala mottagandet kan tidigareläggas och att behovet av förläggningsplatser därigenom skulle minska. Detta skulle i så fall medföra en besparing av kostnaderna för förläggningsverksamheten. Förslaget redovisas närmare under avsnittet D 6 nedan.

I propositionen beräknas kostnaderna för verksamheten vid mottagnings- och utredningsförläggningar till 1 200 milj. kr. för nästa budgetår. Bidraget till kostnader för flyktingars resor från Sverige för bosättning i annat land beräknas till 2,5 milj. kr. och bidraget till flyktingar för kostnader för anhörigas resor till Sverige beräknas till 2,2 milj. kr. Härtill kommer kostnaderna för den organiserade överföringen av flyktingar, som enligt

ovan beräknats till 6,5 milj. kr. Till anslaget D 5 föreslås således anvisat ett förslagsanslag av 1 211 200 000 kr.

Flera motionärer anser att den organiserade överföringen av flyktingar, den s.k. flyktingkvoten, bör öka. Bengt Westerberg m.fl. föreslår i motion Sf534 att, mot bakgrunden av det jämförelsevis låga flyktingtryck som Sverige har och den höga levnadsstandarden, flyktingkvoten höjs med 250 personer till 1 500 per år (yrkande 21) och att anslaget till följd härav skall bestämmas till 1 212,5 milj. kr. (yrkande 22). Lars Werner m.fl. begär i motion Sf503 yrkande 3 att regeringen skall höja flyktingkvoten till 3 000 personer per år. Även Nils Carlshamre m.fl. anser i motion Sf518 yrkande 1 att flyktingkvoten bör ökas och ett skäl härtill är kriget mellan Iran och Irak.

I denna fråga vill utskottet, såsom tidigare skett (se senast SfU 1986/87:15), erinra om att flyktingkvoten fastställs varje år i samråd med FN:s flyktingkommissarie (UNHCR) och att regeringen har en beredskap att överföra flyktingar utöver den fastställda kvoten när situationen kräver det. Således har, såsom framgår av propositionen, för budgetåret 1986/87 arrangerats resor för 1 453 personer inom kvoten. Av betydelse i detta sammanhang är även att den spontana invandringen av asylsökande har ökat kraftigt under senare år. Mot bakgrund av vad sålunda anförts anser utskottet att riksdagen bör avslå motionerna Sf534 yrkandena 21 och 22, Sf503 yrkande 3 och Sf518 yrkande 1.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till medelstilldelning under anslaget.

Ett motiv för en restriktiv flyktingpolitik har enligt motion Sf534 yrkande 14 av Bengt Westerberg m.fl. varit att flyktingmottagningarna inte klarar av en större belastning. Detta problem går enligt motionärerna att lösa genom att temporära flyktingmottagningar inrättas vid behov, och regeringen bör få i uppdrag att utarbeta en plan för sådana tillfälliga lösningar.

Utskottet har behandlat en liknande fråga under föregående riksmöte (se SfU 1986/87:15). Utskottet har därvid erinrat om att invandrarverket gjort stora ansträngningar för att finna tillfälliga lösningar vid tidpunkter då antalet asylsökande kraftigt överstigit det beräknade. Utskottet har även hänvisat till att invandrarverket under våren 1987 skulle redovisa ett uppdrag att utreda beredskapen för mottagande och omhändertagande av flyktingar under kriser och krig. I det sammanhanget skulle uppmärksammas hur mycket stora flyktingströmmar skall kunna tas emot på kort tid i normal fredstid. Verkets redovisning är nu föremål för beredning inom regeringskansliet. Vidare har asylärendeutredningen i sitt betänkande angivit att kapaciteten i förläggningsplatser och utredningsresurser skall klara normala variationer av antalet asylsökande men att en beredskapsplan skall finnas för att möta större variationer. Utredningen föreslår att invandrarverket och rikspolisstyrelsen tar fram en plan för att skaffa nya utredningsplatser på orter där polisresurser finns. Plan för förstärkning av polisresurser, rekrytering och utbildning av personal bör finnas. Med hänvisning till det anförda anser utskottet att någon åtgärd med anledning av motion Sf534 yrkande 14 inte är påkallad.

I motion Sf518 yrkande 6 begär Nils Carlshamre m.fl. ett tillkännagivande om att humanitära organisationer och enskilda bör få driva förläggningsverk-

samhet på statens uppdrag. Med tanke på det stora antalet asylsökande är det enligt motionärerna viktigt att alla möjligheter tillvaratas och att enskilt bedriven verksamhet på allt sätt stimuleras.

Utskottet konstaterar att det redan i dag finns förläggningar som drivs såväl i privat regi som av organisationer. Som ovan angivits har nyligen öppnats en förläggning i Röda korsets regi och överläggningar pågår om öppnandet av ytterligare förläggningar i denna regi. Mot denna bakgrund anser utskottet att motion Sf518 yrkande 6 inte påkallar någon riksdagens åtgärd.

I motion Sf516 begär Ylva Annerstedt m.fl. ett tillkännagivande om att folkhögskolorna i största möjliga utsträckning bör utnyttjas inom flyktingmottagandet. Motionärerna framhåller att det samarbete som redan förekommit mellan flyktingförläggningarna och folkhögskolorna har fungerat bra. Ett par hundra flyktingars vistelse i förläggningarna har därigenom avsevärt förkortats. På folkhögskolorna har flyktingarna fått såväl undervisning som kontakter med andra svenskar. De har också fått en inblick i det svenska samhälls- och kulturlivet. Enligt motionärerna borde ytterligare ett antal folkhögskolor i framtiden kunna engageras inom ramen för flyktingmottagandet.

Som motionärerna påpekar utnyttjas folkhögskolorna redan i dag inom flyktingmottagandet. Utskottet vill särskilt framhålla att de barn som anlänt till Sverige utan vårdnadshavare i stor omfattning har placerats vid folkhögskolor i stället för vid flyktingförläggningar. Ytterligare planer på att utnyttja folkhögskolorna inom flyktingmottagningen finns, närmast vid utbildning av äldre flyktingar. Med hänsyn till det anförda anser utskottet att motion Sf516 inte bör föranleda någon riksdagens åtgärd.

Hans Göran Franck m.fl. begär i motion Sf538 ett tillkännagivande om den framtida inriktningen och behovet av ökade stödåtgärder till frivilligt återvändande för flyktingar från Latinamerika. Motionärerna påpekar att det individuella ekonomiska stödet till återvändande flyktingar bör förstärkas och även utgå till dem som valt att bli svenska medborgare. Flyktingar i Sverige bör få bättre möjligheter att aktivt planera för sitt återvändande. Stöd bör även lämnas åt produktiva och sysselsättningsskapande projekt i hemlandet t.ex. i form av jordbrukskooperativ. Vidare behöver organisationer som stödjer återvändande flyktingar få större resurser för att kunna stödja olika projektförslag.

Såsom anges i propositionen har en informell arbetsgrupp inom arbetsmarknadsdepartementet i nära samarbete med bl.a. invandrar- och flyktingorganisationerna gjort en genomgång av olika återvandrarfrågor. Gruppens överväganden ligger till grund för det beredningsarbete som för närvarande pågår inom regeringskansliet. I detta sammanhang bör även noteras det återvändandeprojekt, som pågår i samarbete mellan Sociala Missionen, Svenska Missionsförbundets sociala och diakonala verksamhet i Storstockholm, och Diakonia, en avdelning av Sveriges Frikyrkoråd. Sociala Missionen har för sitt arbete med återvandrarfrågorna erhållit projektbidrag från invandrarverket. Projektets syfte är att samordna kunskaper och erfarenheter om de problem och svårigheter som de återvändande ställs inför. Den enskilde skall kunna fatta sitt beslut om att återvända på så realistiska

grunder som möjligt. Sociala Missionen och Diakonia har ett program för flyktingar som vill återvända till sitt hemland. Detta vänder sig till såväl individen som familjen och gruppen. I programmet tas upp såväl praktiska frågor inför hemresan som psykosociala frågor och information om hemlandet.

Utskottet vill framhålla betydelsen av att flyktingars möjligheter att återvända till hemlandet underlättas. I avvaktan på den beredning som enligt ovan pågår inom regeringskansliet anser utskottet dock att motion Sf538 inte påkallar någon riksdagens åtgärd.

D 6. Ersättning till kommunerna för åtgärder för flyktingar m.m.

Från anslaget finansieras ersättning enligt förordningen (1984:683) om statlig ersättning för mottagande av flyktingar och vissa andra utlänningar. Ersättning kan enligt 5–9 §§ nämnda förordning lämnas för ekonomiskt bistånd som kommunen utgivit till den som väntar på beslut i fråga om uppehållstillstånd och för ekonomiskt bistånd till flyktingar under det år de beviljats uppehållstillstånd samt ytterligare tre år. För ekonomiskt bistånd till sjuka och handikappade flyktingar och flyktingar som är över 60 år då de kommer till Sverige kan ersättning lämnas under längre tid än tre år. Ersättningen utbetalas av länsstyrelsen kalenderårsvis i efterskott.

Utskottet noterar i detta sammanhang att riksdagen nyligen har antagit en lag om bistånd åt asylsökande m.fl. (prop. 1987/88:80, SfU 17, rskr. 160). Lagen träder i kraft den 1 maj 1988. Enligt 12 § i denna lag har kommunerna rätt att erhålla ersättning från staten för bistånd enligt lagen som lämnats asylsökande eller annan utlänning som söker uppehållstillstånd här i landet och som vistas här under den tid ansökan prövas. I propositionen angavs bl.a. (s. 27) att staten i princip inte i några fall ersätter kommunerna för vad de kan ha gett ut i socialbidrag till en sådan utlänning.

Vidare kan enligt 10–12 §§ tidigare nämnd förordning schablonersättning utgå till kommuner som har träffat överenskommelse med SIV om mottagande av flyktingar och vissa andra utlänningar. Ersättningarna lämnas av invandrarverket, som enligt 13 § utöver schablonersättningarna också har möjlighet att lämna särskilda bidrag för vissa kostnader. Vidare lämnas enligt 14–17 §§ ersättning till sjukvårdshuvudmännen för sjukvårdskostnader och kostnader för hälsoundersökningar. Invandrarverket kan slutligen enligt 24 § samma förordning i särskild ordning utge ersättning till kommunerna för bl.a. kostnader för kollektiva genomgångsbostäder för asylsökande.

I propositionen anges att kommunerna sedan reformen med kommunal flyktingmottagning genomfördes år 1985 har mottagit omkring 14 000 flyktingar och asylsökande per år. Trots kommunernas insatser finns alltjämt ett stort behov av kommunplatser för flyktingmottagningen. Det ständigt ökande antalet asylsökande har således medfört att situationen vad beträffar flyktingkapacitet är mycket ansträngd. Beläggningen på flyktingförläggningarna är närmare 8 000, och den genomsnittliga vistelsetiden på en förläggning är ca 8–9 månader. Antalet personer som väntar på en anvisad plats i en kommun ökar med 400 per månad. Invandrarverket har slutit avtal med 241 kommuner avseende mottagning av sammanlagt 14 307 asylsökande och

flyktingar, och verkets mål är att kunna träffa avtal med ytterligare kommuner.

I propositionen redovisas, såsom ovan nämnts, ett förslag från invandrarverket om kommunala mottagningscentra. Förslaget innebär att kommunerna inrättar genomgångsbostäder för flyktingar. Dessa bostäder skall kunna förläggas till nedlagda ålderdomshem, sjukhem, ombyggda skollokaler osv. Enligt förslaget skall genomgångsbostäderna kunna föras samman till enheter, s.k. mottagningscentra för flyktingar. Vid dessa mottagningscentra skall flyktingarna kunna tas emot terminsvis direkt från mottagningssluss eller en förläggning. Härigenom kan det kommunala mottagandet tidigareläggas och behovet av förläggningsplatser minskar. I propositionen anges att en försöksverksamhet med kommunala mottagningscentra planeras komma till stånd i begränsad omfattning under budgetåret 1988/89.

Ersättning till kommunerna under budgetåret 1988/89 för ekonomiskt bistånd beräknas i propositionen till drygt 1,2 miljarder kronor, schablonersättningar till kommuner som träffat överenskommelse med invandrarverket om mottagande av flyktingar och asylsökande till 335 milj. kr. och särskilda bidrag till kommuner till 13 milj. kr. Ersättning till sjukvårdshuvudmännen för vissa hälsoundersökningar, för akut sjukvård för asylsökande som inte är inskrivna på förläggning m.m. beräknas till 70 milj. kr. och särskilda bidrag till landstingskommuner för speciella vårdinsatser för handikappade flyktingar och andra flyktingar med särskilda behov till 2,5 milj. kr. Slutligen beräknas ersättningar för särskilda genomgångsbostäder till 135 milj. kr. Sammanlagt föreslås anvisat ett förslagsanslag av 1 835,5 milj. kr.

I motion Sf534 av Bengt Westerberg m.fl. yrkande 23 begärs att under anslaget skall anvisas 1 840 milj. kr. Den föreslagna ökningen är en konsekvens av förslaget i samma motion om att flyktingkvoten skall ökas med 250 personer.

Utskottet konstaterar att i den mån en överföring kommer till stånd under nästa budgetår av ett större antal flyktingar än som beräknas i propositionen har regeringen möjlighet att återkomma till riksdagen i frågan. Utskottet ser därför ingen anledning att nu frångå propositionens förslag till medelsanvisning under förevarande anslag och avstyrker följaktligen bifall till motion Sf534 yrkande 23.

Omfattningen av statens ekonomiska ansvar för kommunernas flyktingmottagning tas upp i två motioner. I motion Sf517 yrkande 6 av Olof Johansson m.fl. begärs således ett tillkännagivande om statens ekonomiska ansvar för den kommunala flyktingmottagningen. Enligt motionärerna har en del kommuner merkostnader för flyktingmottagningen eftersom ersättningen från staten inte är tillräcklig. Vidare begär Nils Carlshamre m.fl. i motion Sf518 yrkande 7 en utredning om kommunernas möjlighet att för längre tid än nu få ersättning för ekonomisk hjälp till flyktingar. Motionärerna anför att flyktingmottagandet är ett statligt åtagande och ifrågasätter om inte staten borde ta det ekonomiska ansvaret för flyktingen under längre tid än de nuvarande tre åren efter det uppehållstillstånd beviljats, i vart fall tills flyktingen fått ett arbete som han kan försörja sig på.

Utskottet konstaterar att staten har det ekonomiska ansvaret för flyktingmottagandet. I huvudsak täcks kommunernas kostnader för mottagandet av

ersättning från staten. En ytterligare förbättring av reglerna för kommunernas ersättning för grundläggande svenskundervisning för invandrare föreslås dessutom fr.o.m. nästa budgetår.

Eftersom det kommunala flyktingmottagandet infördes först år 1985 är det enligt utskottets uppfattning svårt att redan nu bedöma effekterna av bestämmelsen att kommunerna i regel endast erhåller ersättning för ekonomiskt bistånd som lämnas flykting t.o.m. tredje året efter det år då uppehållstillstånd beviljats. I detta sammanhang vill utskottet även framhålla att stora satsningar görs för att förbättra invandrarnas ställning på arbetsmarknaden.

Med det anförda avstyrker utskottet bifall till motionerna Sf517 yrkande 6 och Sf518 yrkande 7.

I motion Sf503 yrkande 5 begär Lars Werner m.fl. en översyn av det kommunala flyktingmottagandet. Motionärerna ifrågasätter om man inte borde frångå den av invandrarverket praktiserade hela-Sverige-strategin, som går ut på att placera flyktingar på så många kommuner som möjligt, och i stället koncentrera flyktingmottagningen till ett mindre antal kommuner som uppfyller vissa kriterier och som framför allt har en bra arbetsmarknadssituation.

Frågan om vilka kommuner som bör engageras i flyktingmottagandet har uppmärksammats även av RRV. I sin rapport redovisar RRV vissa för- och nackdelar med de principer som invandrarverket har tillämpat vid utplacering av flyktingar i kommunerna men pekar även på brister i invandrarverkets organisation beträffande bl.a. planering, ledning och samordning.

I den förenämnda propositionen om ny organisation för statens invandrarverk föreslås att invandrarverkets funktioner för mottagande av aylsökande och flyktingar organiseras i regioner. Inom varje region bör finnas ett kontor som svarar för det direkta samarbetet med kommunerna inkl. utplacering av flyktingar i kommunerna samt för ledningen av förläggningsverksamheten. Vidare anförs i propositionen att RRV:s slutsatser och förslag tillsammans med invandrarverkets egna erfarenheter av verksamheten under de senaste åren ger anledning till att pröva och utveckla invandrarverkets samarbete med kommunerna. Förslagen bör ingå i underlaget för det fortsatta organisationsarbetet.

Utskottet vill understryka vikten av att väntetiden i förläggningarna kraftigt minskar. Utskottet anser därför att invandrarverket bör utnyttja varje möjlighet att förkorta väntetiden genom att engagera ytterligare kommuner i flyktingmottagandet. Med hänsyn härtill och då frågan om det kommunala flyktingmottagandet kommer att behandlas i det fortsatta organisationsarbetet anser utskottet att motion Sf503 yrkande 5 inte påkallar någon riksdagens åtgärd.

Nils Carlshamre m.fl. anför i motion Sf518 yrkande 2 att den nuvarande konstruktionen med ersättning för flyktingmottagning och för kontant socialbidrag innebär en risk för att flyktingars inträde på arbetsmarknaden försenas. En sammanslagning av de olika bidragsformerna, inkl. sfi-medlen, skulle enligt motionärerna innebära förenklingar för de statliga och kommunala myndigheterna och skapa förutsättningar för "program" som innebär en kombination av svenskundervisning, praktik- eller beredskapsarbete och/

eller arbetsmarknadsutbildning, alltefter individuella behov. Motionärerna begär ett tillkännagivande om att skyndsamma åtgärder bör vidtas i syfte att ge kommunerna större frihet att utnyttja de resurser som satsas på flyktingmottagningen.

Utskottet har erfarit att ett förslag till en försöksverksamhet i Malmöhus län för närvarande övervägs inom arbetsmarknadsdepartementet. I den föreslagna försöksverksamheten skall flyktingar under sex månader få svenskundervisning varvad med praktikarbete och under tiden få avtalsenlig lön. Mot denna bakgrund bör motion Sf518 yrkande 2 inte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Nils Carlshamre m.fl. begär vidare i motion Sf518 yrkande 3 ett tillkännagivande om att bosättningslån bör utgå i stället för bidrag till flyktingars bosättning, inte minst med tanke på flyktingens självkänsla. Även Karin Israelsson för i motion Sf13 yrkande 2 fram förslag om bosättningslån till flyktingar.

Utskottet vill understryka att flyktingar som erhållit uppehållstillstånd skall erhålla bidrag från socialtjänsten för sin bosättning under samma förutsättningar som gäller för övriga kommuninvånare. Utskottet är således inte berett att förorda någon ändring i gällande bestämmelser och avstyrker med det anförda bifall till motionerna Sf518 yrkande 3 och Sf13 yrkande 2.

Bengt Westerberg m.fl. begär i motion Sf534 yrkande 15 ett tillkännagivande om kommunernas insatser i flyktingmottagandet. Motionärerna anför att den tilltagande bostadsbristen skapat en större tröghet i det kommunala mottagningssystemet och att det är mycket angeläget att kommunerna gör ytterligare insatser för att kunna ta emot fler flyktingar. Invandrarverkets förslag om kommunala mottagningscentra skulle utan tvivel kunna uppfylla godtagbara standardkrav och innebära en klar förbättring jämfört med dagens situation. Även Erkki Tammenoksa och Hans Göran Franck tar i motion Sf539 yrkande 3 (delvis) upp invandrarverkets förslag om kommunala mottagningscentra och framhåller att det är angeläget att vidta åtgärder för att kommunerna skall kunna ta emot flyktingarna tidigare än vad som nu är fallet. I motion Sf503 yrkande 8 begär Lars Werner m.fl. att regeringen snarast skall lägga fram förslag om statliga bostadslån för s.k. genomgångsbostäder. Dessa bostäder skall uppfylla vissa minimikrav som nu exempelvis gäller för ombyggnad av ålderdomshem. Enligt motionärerna skall bostäderna kunna utnyttjas inte bara av flyktingar utan av alla som är i omedelbart behov av en bostad.

Med hänsyn till den försöksverksamhet med kommunala mottagningscentra som enligt ovan planeras anser utskottet att motionerna Sf534 yrkande 15, Sf539 yrkande 3 i motsvarande del och Sf503 yrkande 8 inte bör föranleda någon riksdagens åtgärd.

Alf Svensson begär i motion Sf541 yrkande 6 ett förslag om att kommunerna skall få större möjlighet att i samverkan disponera statsbidrag för flyktinginsatser över kommungränserna i första hand för att kunna bereda flyktingar bostäder. Han begär vidare i yrkande 9 förslag om statliga insatser för ett förbättrat utbyte av erfarenheter mellan kommuner som tar emot flyktingar.

Som utskottet tidigare angivit (se SfU 1986/87:15) utgör de olika bestäm-

melserna om statsbidrag inte hinder för en samverkan mellan kommunerna, och kommunerna kan själva besluta om hur man vill använda schablonbidragen. Invandrarverket kan också ge särskilda bidrag till samarbetsprojekt mellan olika kommuner. Även bidragen till genomgångsbostäder bör kunna utnyttjas för objekt som är gemensamma för flera kommuner. För erfarenhetsutbyte mellan kommuner finns möjlighet att få särskilda projektmedel, och någon ytterligare åtgärd i denna del bör för närvarande inte vidtas. Utskottet anser att de nämnda möjligheterna tillgodoser motionärernas syfte, varför motion Sf541 yrkandena 6 och 9 inte bör föranleda någon riksdagens åtgärd.

I motion Sf503 yrkande 6 av Lars Werner m.fl. begärs ett tillkännagivande till regeringen om att asylsökande skall ha rätt till allmän sjukvård. Vidare begärs i yrkande 7 förslag om särskilda medel för landstingens ökade insatser för vård av flyktingars och asylsökandes psykiska och psykosomatiska sjukdomar.

Utskottet har behandlat frågan om asylsökandes rätt till allmän sjukvård i sitt av riksdagen godkända betänkande SfU 1986/87:15. Utskottet har därvid anfört följande:

Under vistelsen på förläggning görs en hälsoundersökning med intervju och provtagning för att bedöma smittrisk och behov av akutsjukvård för asylsökande. Under denna tid och under kommunvistelsen fram till dess uppehållstillstånd ges har den asylsökande rätt endast till akutsjukvård, akut tandvård, förlossningsvård och vård vid abort. Utskottet anser att denna vård i princip bör vara tillräcklig så länge det inte står klart att den asylsökande får stanna i landet. Utskottet är dock medvetet om att begränsningen i rätten till sjukvård kan medföra vissa problem när handläggningstiderna i asylärenden är så långa som för närvarande och detta har också uppmärksammats av invandrarverket och sjukvårdshuvudmännen. Med hänsyn härtill och till de åtgärder som nu vidtas för att bringa ned handläggningstiderna till en normal nivå avstyrker utskottet bifall till motion – – –.

Med hänsyn till att åtgärder nu vidtas för att förkorta handläggningstiderna i asylärenden vidhåller utskottet sin tidigare uppfattning att den begränsning till akut sjukvård som gäller för asylsökande i princip är tillräcklig. Utskottet avstyrker således bifall till motion Sf503 yrkande 6.

Till skillnad mot asylsökande har flyktingar rätt till allmän sjukvård, och följaktligen erhåller landstingen ersättning för vård av flyktingarnas psykiska och psykosomatiska sjukdomar. Härutöver kan landstingen erhålla särskilda bidrag från invandrarverket för extraordinära vårdinsatser för handikappade flyktingar och andra flyktingar med särskilda behov. Med hänsyn till det anförda anser utskottet att motion Sf503 yrkande 7 inte påkallar någon riksdagens åtgärd.

D 7. Ombudsmannen mot etnisk diskriminering

Från anslaget betalas kostnader för ombudsmannen mot etnisk diskriminering jämte kansli och för nämnden mot etnisk diskriminering.

Ombudsmannen, som inrättades fr.o.m. budgetåret 1986/87 (prop. 1985/86:98, SfU 1985/86:20, rskr. 301), har till uppgift att motverka etnisk diskriminering i första hand inom arbetslivet men även på andra områden av

samhällslivet. Ombudsmannen skall dels ge råd i individuella fall, dels genom bl.a. överläggningar och information arbeta för att gällande rättsregler på området iakttas och för att kartlägga behovet av ytterligare åtgärder mot etnisk diskriminering. I de individuella fallen skall ombudsmannen genom bl.a. råd och upplysningar medverka till att den som anser sig ha blivit diskriminerad kan ta till vara sina rättigheter. Ombudsmannen får vid vite förelägga arbetsgivare att komma till överläggningar och lämna upplysningar. Om ytterligare lagstiftning eller andra åtgärder behövs skall ombudsmannen lämna rapport till regeringen om detta. I årets budgetproposition anges att en utvärdering av verksamheten skall genomföras under budgetåret 1988/89.

Utskottet tillstyrker propositionens förslag att under anslaget skall anvisas ett förslagsanslag av 2 081 000 kr.

I motion Sf530 föreslår Blenda Littmarck att det på varje arbetsplats skall finnas en förtroendeman som kan ta till vara invandrarnas intressen. Hon begär ett tillkännagivande till regeringen härom.

Som framgår ovan skall diskrimineringsombudsmannen ägna särskild uppmärksamhet åt etnisk diskriminering inom arbetslivet. Med hänsyn härtill och då verksamheten skall utvärderas under nästa budgetår anser utskottet att motion Sf530 inte bör föranleda någon riksdagens åtgärd.

Övriga frågor

I två motioner begärs en utvärdering av invandrarpolitiken i olika avseenden. Således begär Rune Backlund m.fl. i motion Sf527 en utvärdering av hur de övergripande målen för invandrarpolitiken, jämlikhet, valfrihet och samverkan, uppfyllts inom olika samhällssektorer. Utvärderingens resultat bör sedan bli grunden för ett åtgärdsprogram som kan genomföras under första hälften av 1990-talet. Vidare ifrågasätter Erkki Tammenoksa och Hans Göran Franck i motion Sf539 yrkande 1 om statens engagemang i invandrarpolitiska frågor håller på att minska. Motionärerna framhåller vikten av att invandrarpolitiken fortlöpande utvärderas, vilket kan ske inom forskningen. I yrkande 2 begär motionärerna att regeringen årligen skall ge riksdagen en redovisning av utvecklingen inom hela det invandrarpolitiska området. Redovisningen skulle kunna grundas på sammanställningar som invandrarverket, kulturrådet och skolöverstyrelsen får i uppdrag att gemensamt göra.

Utskottet anser att någon utvärdering av hur de övergripande målen för invandrarpolitiken uppfyllts ännu inte är aktuell. Vidare saknas det enligt utskottets mening anledning att ifrågasätta statens engagemang i invandrarpolitiska frågor. Utöver den redovisning riksdagen får i samband med budgetpropositionen och flyktingskrivelsen är någon årlig redovisning över hela det invandrarpolitiska området heller inte motiverad. Utskottet avstyrker således bifall till motionerna Sf527 och Sf539 yrkandena 1 och 2.

Alf Svensson begär i motion Sf540 förslag till riktlinjer för minoritetspolitiken avseende språkliga och etniska minoriteter. En utredning bör tillsättas som även bör föreslå organisation och resurser för att genomföra föreslagna riktlinjer. Utredningen bör även aktualisera frågan om ansvaret för språkliga

och etniska minoriteter skall anförtros annan myndighet än invandrarverket.

Inför riksdagens beslut år 1986 om invandrarpolitiken hade invandrarpolitiska kommittén (IPOK) i sitt betänkande SOU 1984:58 grundligt analyserat minoritetsbegreppet. Kommittén konstaterade att internationellt sett anses beteckningen minoritet endast kunna användas för grupper som sedan mycket länge eller alltid har varit bosatta i landet i fråga, t.ex. för Sveriges del samerna och Tornedalsfinnarna. Kommittén ansåg dock att det inte var ändamålsenligt att administrativt och principiellt skilja på åtgärder som avser integration av invandrare i det svenska samhället och åtgärder som syftar till att behålla och utveckla ett kulturellt och socialt liv som minoritetsgrupp i Sverige eftersom det är fråga om olika aspekter på eller olika faser av ett och samma skeende. Kommitténs slutsats var att någon uppdelning i invandrar- och minoritetspolitik inte borde göras utan begreppet också i fortsättningen skulle uppfattas som en enhet, invandrar- och minoritetspolitik, som är sammansatt av olika delar. Denna slutsats delades av regering och riksdag (prop. 1985/86:98, SfU 1985/86:20, rskr. 301).

Utskottet anser att riksdagen bör vidhålla sin uppfattning att invandrarpolitiken även innefattar minoritetspolitiken. Motion Sf540 påkallar därför inte någon riksdagens åtgärd.

Lars Werner m.fl. tar i motion Sf509 upp flera förslag till åtgärder i syfte att motverka rasism. Således begärs i yrkande 1 förslag till åtgärder som syftar till att förbättra invandrarnas sociala situation, främja invandrarnas sociala rörlighet och bryta de yrkes- och utbildningsspärrar, som bidrar till att hålla kvar invandrarna inom samhällets lägsta skikt. I yrkande 2 begärs förslag om ökad information om invandringens historiska orsaker, klassmässiga aspekter och samhällsekonomiska effekter. Vidare föreslås i yrkande 3 åtgärder som främjar allsidiga kontakter och ökar förståelse och tolerans mellan invandrare och svenskar, exempelvis i form av politiska, sociala och kulturella arrangemang mellan svenskar och invandrare. Motionärerna begär att detta ges regeringen till känna. I yrkande 4 begärs slutligen förslag om en brett upplagd kampanj och idédebatt för att möta invandrarfientliga yttringar med folkrörelsernas och skolans aktiva medverkan.

Utskottet vill i detta sammanhang erinra om den kommission mot rasism och främlingsfientlighet som tillkallats under år 1987 för att förbättra de etniska relationerna. I kommissionen ingår representanter för riksdagspartierna. En expertgrupp har knutits till delegationen. Den leds av diskrimineringsombudsmannen, och i gruppen ingår representanter för några centrala myndigheter med särskilt ansvar för invandrarpolitikens genomförande. Vidare kan nämnas att särskilda medel har föreslagits för budgetåret 1988/89 för information och opinionsbildande verksamhet i flyktingfrågor. För att stimulera till personliga kontakter mellan invandrare och infödda svenskar planeras en vänskapsvecka under år 1988. Som tidigare nämnts vidtas även en hel del åtgärder som tar sikte på invandrarnas utbildningsmöjligheter och situation på arbetsmarknaden. Medel finns även anslagna som bör medföra goda möjligheter till stöd för folkrörelser och kommuner för ett fortsatt opinions- och kontaktarbete. Med hänsyn till det anförda anser utskottet att motion Sf509 yrkandena 1–4 inte bör föranleda någon riksdagens åtgärd.

Utskottet behandlar slutligen motion U310 av Hans Göran Franck. I motionen framhålls betydelsen av forskning om bakgrunden till de konflikter som driver människor på flykt. Ytterligare medel bör enligt motionären därför satsas på den grupp av forskare vid Uppsala universitet, som analyserar väpnade konflikter och konfliktlösningar. Motionären begär ett tillkännagivande till regeringen härom.

Utskottet konstaterar till en början att det i propositionen anges att regeringen kommer att verka för att de prioriteringar inom invandrarforskningen som riksdagen beslutat om under våren 1987, nämligen de etniska relationernas utveckling, arbetslivsfrågorna för invandrare, andragenerationsfrågorna samt flyktingpolitiken i hela dess vidd, kommer till konkreta uttryck i beslut om forskningsfinansiering. Arbetet i delegationen för invandrarforskning blir därvid av stor vikt. Vidare nämns den forskning om det svenska flyktingmottagandet som bedrivs i form av ett flerårigt projekt vid Centrum för invandringsforskning vid universitetet i Stockholm. Vad särskilt gäller det forskningsprojekt motionären tar sikte på har, enligt vad utskottet erfarit, arbetsmarknadsdepartementet beviljat bidrag för projektet för budgetåret 1986/87 med 220 000 kr. och för budgetåret 1987/88 med 280 000 kr. Mot denna bakgrund anser utskottet att motion U310 inte bör föranleda någon riksdagens åtgärd.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *statens invandrarverk*

att riksdagen med bifall till propositionen och med avslag på motionerna 1987/88:Sf508 yrkande 1 och 1987/88:Sf517 yrkande 1 till *Statens invandrarverk* för budgetåret 1988/89 anvisar ett förslagsanslag av 109 913 000 kr.,

2. beträffande *åtgärder för att förkorta handläggningstider*

att riksdagen avslår motionerna 1987/88:Sf518 yrkande 11 och 1987/88:Sf534 yrkande 12,

3. beträffande *utlokalisering av personal för tillståndsprövning*

att riksdagen avslår motionerna 1987/88:Sf541 yrkande 1 och 1987/88:Sf532 yrkande 2,

4. beträffande *tvåmansbeslut i asylärenden*

att riksdagen avslår motion 1987/88:Sf518 yrkande 8,

5. beträffande *motivering av beslut*

att riksdagen avslår motionerna 1987/88:Sf518 yrkande 9, 1987/88:Sf534 yrkande 4 och 1987/88:Sf541 yrkande 2 i motsvarande del,

6. beträffande *beslut om direktavvisning*

att riksdagen avslår motionerna 1987/88:Sf534 yrkande 16 och 1987/88:Sf541 yrkande 2 i motsvarande del,

7. beträffande *muntlig handläggning*

att riksdagen avslår motion 1987/88:Sf532 yrkande 1,

8. beträffande *utbildning av personal*

att riksdagen avslår motionerna 1987/88:Sf517 yrkande 2 och 1987/88:Sf511,

9. beträffande *publicering av praxis*
att riksdagen avslår motion 1987/88:Sf534 yrkande 5,

10. beträffande *fristående asylnämnder*
att riksdagen avslår motion 1987/88:Sf534 yrkande 17,

11. beträffande *utnyttjande av organisationers kunskaper*
att riksdagen avslår motion 1987/88:Sf517 yrkande 3,

12. beträffande *förhör med kvinnlig asylsökande*
att riksdagen avslår motion 1987/88:Sf517 yrkande 4,

13. beträffande *uppföljning av enskilda ärenden*
att riksdagen avslår motion 1987/88:Sf541 yrkande 3,

14. beträffande *åtgärder för invandrare*
att riksdagen med bifall till propositionen och med avslag på motionerna 1987/88:Sf508 yrkandena 3–7, 1987/88:Sf534 yrkande 10 och 1987/88:Sf539 yrkande 3 i motsvarande del till *Åtgärder för invandrare* för budgetåret 1988/89 anvisar ett reservationsanslag av 13 073 000 kr.,

15. beträffande *översyn av bidragsreglerna för invandrarnas riksorganisationer*
att riksdagen avslår motion 1987/88:Sf520,

16. beträffande *invandrarkvinnornas situation*
att riksdagen avslår motion 1987/88:Sf518 yrkande 5,

17. att riksdagen till *Översättningsservice* för budgetåret 1988/89 anvisar ett förslagsanslag av 200 000 kr.,

18. beträffande *flyktingkvoten*
att riksdagen avslår motionerna 1987/88:Sf534 yrkande 21, 1987/88:Sf503 yrkande 3 och 1987/88:Sf518 yrkande 1,

19. beträffande *överföring och mottagning av flyktingar m.m.*
att riksdagen med bifall till propositionen och med avslag på motion 1987/88:Sf534 yrkande 22 till *Överföring och mottagning av flyktingar m.m.* för budgetåret 1988/89 anvisar ett förslagsanslag av 1 211 200 000 kr.,

20. beträffande *plan för tillfälliga förläggningsplatser*
att riksdagen avslår motion 1987/88:Sf534 yrkande 14,

21. beträffande *förläggningsverksamhet i enskild regi m.m.*
att riksdagen avslår motion 1987/88:Sf518 yrkande 6,

22. beträffande *folkhögskolorna inom flyktingmottagandet*
att riksdagen avslår motion 1987/88:Sf516,

23. beträffande *åtgärder vid flyktingåtervändande*
att riksdagen avslår motion 1987/88:Sf538,

24. beträffande *ersättning till kommunerna för åtgärder för flyktingar m.m.*
att riksdagen med bifall till propositionen och med avslag på motion 1987/88:Sf534 yrkande 23 till *Ersättning till kommunerna för åtgärder för flyktingar m.m.* för budgetåret 1988/89 anvisar ett förslagsanslag av 1 835 500 000 kr.,

25. beträffande *omfattningen av statens ekonomiska ansvar*
att riksdagen avslår motionerna 1987/88:Sf517 yrkande 6 och 1987/88:Sf518 yrkande 7,

26. beträffande *översyn av det kommunala flyktingmottagandet*
att riksdagen avslår motion 1987/88:Sf503 yrkande 5,

27. beträffande *sammanslagning av bidragen till kommunerna*
att riksdagen avslår motion 1987/88:Sf518 yrkande 2,

28. beträffande *bosättningslån*
att riksdagen avslår motionerna 1987/88:Sf518 yrkande 3 och 1987/88:Sf13 yrkande 2,

29. beträffande *kommunala mottagningscentra*
att riksdagen avslår motionerna 1987/88:Sf534 yrkande 15, 1987/88:Sf539 yrkande 3 i motsvarande del och 1987/88:Sf503 yrkande 8,

30. beträffande *samverkan mellan kommuner*
att riksdagen avslår motion 1987/88:Sf541 yrkandena 6 och 9,

31. beträffande *sjukvård för asylsökande m.m.*
att riksdagen avslår motion 1987/88:Sf503 yrkandena 6 och 7,

32. att riksdagen till *Ombudsmannen mot etnisk diskriminering m.m.* för budgetåret 1988/89 anvisar ett förslagsanslag av 2 081 000 kr.,

33. beträffande *förtroendeman på arbetsplatser*
att riksdagen avslår motion 1987/88:Sf530,

34. beträffande *utvärdering av invandrarpolitiken*
att riksdagen avslår motionerna 1987/88:Sf527 och 1987/88:Sf539 yrkandena 1 och 2,

35. beträffande *riktlinjer för minoritetspolitiken*
att riksdagen avslår motion 1987/88:Sf540,

36. beträffande *åtgärder för att motverka rasism*
att riksdagen avslår motion 1987/88:Sf509,

37. beträffande *konfliktforskning*
att riksdagen avslår motion 1987/88:U310.

Stockholm den 14 april 1988

På socialförsäkringsutskottets vägnar

Doris Håvik

Närvarande: Doris Håvik (s), Nils Carlshamre (m), Börje Nilsson (s), Ralf Lindström (s), Karin Israelsson (c), Ulla Johansson (s), Gullan Lindblad (m), Nils-Olof Gustafsson (s), Ingegerd Elm (s), Rune Backlund (c), Margó Ingvardsson (vpk), Sten Andersson i Malmö (m), Barbro Sandberg (fp), Ingrid Ronne-Björkqvist (fp) och Maud Björnemalm (s).

1. Statens invandrarverk (mom. 1)

Margó Ingvardsson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 8 som börjar med "Vid bedömningen" och slutar med "yrkande 1." bort ha följande lydelse:

Invandrarverkets ständigt otillräckliga resurser, den ökade tillströmningen av flyktingar och det nya systemet med kommunalt omhändertagande av flyktingar har gjort att invandrarverket i dag inte kan fylla sina arbetsuppgifter. Det invandrarpolitiska arbete som verket förut bedrev har nästan försvunnit till förmån för akuta insatser inom flyktingmottagandet. Särskilt viktiga områden är invandrarnas situation på arbetsmarknaden, med konstant hög arbetslöshet, utslagning och diskriminering, frågor som rör andra generationen invandrare och kvinnornas ställning samt frågor om flyktingars återvändande till hemlandet. Det är därför enligt utskottets mening nödvändigt att förutsättningar skapas så att invandrarverket kan fylla sina uppgifter på ett tillfredsställande sätt. Propositionens förslag till medelsberäkning för invandrarverket är således helt otillräckligt, och utskottet anser att 17,5 milj. kr. utöver regeringens förslag bör anvisas till verket.

dels att moment 1 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

1. beträffande *statens invandrarverk*

att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Sf508 yrkande 1 och med anledning av propositionen och motion 1987/88:Sf517 yrkande 1 till *Statens invandrarverk* för budgetåret 1988/89 anvisar ett förslagsanslag av 127 413 000 kr.,

2. Tvåmansbeslut i asylärenden (mom. 4)

Nils Carlshamre, Gullan Lindblad och Sten Andersson i Malmö (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 11 som börjar med "Mot denna" och slutar med "riksdagens åtgärd." bort ha följande lydelse:

För att asylsökande och svenska organisationer som hanterar flyktingfrågor skall känna förtroende för invandrarverkets handläggning är det enligt utskottets uppfattning nödvändigt att rutinerna utformas på ett sätt som fyller högt ställda krav på rättssäkerhet. Även om en utredning utförs av endast en handläggare bör fler än en delta i beslutet vare sig detta innebär bifall till eller avslag på en ansökan. Kostnadsökningarna för en sådan ändring torde vara marginella i den totala flyktingbudgeten. En förändring från enmans- till tvåmansbeslut i asylärenden skulle också för handläggarna innebära lättnader i en påfrestande arbetssituation. Vad utskottet anfört bör med bifall till motion Sf518 yrkande 8 ges regeringen till känna.

dels att moment 4 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

4. beträffande *tvåmansbeslut i asylärenden*

att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Sf518 yrkande 8 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

3. Fristående asylnämnder (mom. 10)

Barbro Sandberg och Ingrid Ronne-Björkqvist (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 11 som börjar med "Med hänsyn" och slutar med "yrkande 17." bort ha följande lydelse:

Utskottet ifrågasätter om det är rimligt att en och samma myndighet, invandrarverket, skall upprätthålla Sveriges gränsskydd genom att besluta om avvisning och samtidigt stödja och bistå invandrarna vid behov och bekämpa rasism. Diskrimineringsombudsmannen har fört fram ett förslag om möjligheten att inrätta från invandrarverket fristående asylnämnder som skall pröva de asylansökningar som invandrarverket inte ansett sig kunna bifalla. Ett sådant prövningsförfarande skulle enligt utskottets mening kunna öka rättssäkerheten och utskottet anser att förslaget bör utredas. Vad utskottet med bifall till motion Sf534 yrkande 17 anfört bör ges regeringen till känna.

dels att moment 10 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

10. beträffande *fristående asylnämnder*

att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Sf534 yrkande 17 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

4. Utnyttjande av organisationers kunskaper (mom. 11)

Karin Israelsson och Rune Backlund (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 12 som börjar med "Utskottet konstaterar" och slutar med "riksdagens åtgärd." bort ha följande lydelse:

Flera svenska organisationer, t.ex. Amnesty International, Röda korset, Rädda barnen, samfunden och svenska kyrkan, har under årens lopp byggt upp kanaler och skaffat sig goda kunskaper om förhållandena i länder där det råder krig eller hårt förtryck. Utskottet anser att regeringen tillsammans med organisationerna bör se över under vilka former organisationernas informationskanaler och länderkunskap skall kunna tas till vara och fortlöpande utnyttjas i det dagliga arbetet hos polisen, invandrarverket och arbetsmarknadsdepartementet. Utskottet anser att riksdagen med bifall till motion Sf517 yrkande 3 bör ge regeringen detta till känna.

dels att moment 11 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

11. beträffande *utnyttjande av organisationers kunskaper*

att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Sf517 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

5. Åtgärder för invandrare (mom. 14)

Barbro Sandberg och Ingrid Ronne-Björkqvist (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 12 som börjar med "Utskottet har" och slutar med "riksdagens åtgärd." bort ha följande lydelse:

Barnens situation måste uppmärksammas vid utredningen av ett asylärende och barnexpertis bör regelmässigt kopplas in redan vid början av utredningen. Det är därför anmärkningsvärt att PBU i Stockholms län har behövt vänta mer än ett år på beslut från regeringen om stöd till det specialteam för flyktingbarn som man vill skapa i samarbete med Stockholms läns landsting. Ett sådant projekt skulle även kunna utgöra vägledning för övriga landsting för arbetet med flyktingbarnen. Utskottet anser att utrymme för kostnader för ett sådant specialteam bör skapas genom att till anslaget D 3 anvisas ytterligare 1,1 milj. kr.

dels att moment 14 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

14. beträffande *åtgärder för invandrare*

att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Sf534 yrkande 10 och med anledning av propositionen samt med avslag på motionerna 1987/88:Sf508 yrkandena 3–7 och 1987/88:Sf539 yrkande 3 i motsvarande del till *Åtgärder för invandrare* för budgetåret 1988/89 anvisar ett reservationsanslag av 14 173 000 kr.,

6. Åtgärder för invandrare (mom. 14)

Margó Ingvardsson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 13 som börjar med "Med hänvisning" och slutar med "yrkandena 3–7." bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets uppfattning bör den verksamhet som får bidrag från anslaget Åtgärder för invandrare ha hög prioritet vid medelstilldelningen. Utskottet föreslår därför att för organisationsstöd anslås ytterligare 5 milj. kr., varav 3 milj. kr. för den centrala verksamheten vid invandrarorganisationerna och 2 milj. kr. för kvinnoverksamhet inom organisationerna. Vidare bör till avgränsade projekt anslås ytterligare 3 milj. kr. Totalt bör anslaget således ökas med 8 milj. kr.

dels att moment 14 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

14. beträffande *åtgärder för invandrare*

att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Sf508 yrkandena 3–6 och med anledning av propositionen samt med avslag på motionerna 1987/88:Sf508 yrkande 7, 1987/88:Sf534 yrkande 10 och 1987/88:Sf539 yrkande 3 i motsvarande del till *Åtgärder för invandrare* för budgetåret 1988/89 anvisar ett reservationsanslag av 21 073 000 kr.

7. Flyktingkvoten (mom. 18)

Nils Carlshamre, Gullan Lindblad och Sten Andersson i Malmö (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 16 som börjar med "I denna" och slutar med "yrkande 1." bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening måste den flyktingkvot som fastställs tillsammans med FN:s flyktingkommissarie vara flexibel och anpassas efter förhållandena i länder som för krig eller utövar förtryck. Kriget mellan Iran och Irak är t.ex. för närvarande ett skäl för en utökning av kvoten. Utskottet anser att riksdagen därför som sin mening bör ge regeringen till känna att flyktingkvoten bör ökas.

dels att moment 18 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

18. beträffande *flyktingkvoten*

att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Sf518 yrkande 1 och med anledning av motionerna 1987/88:Sf534 yrkande 21 och 1987/88:Sf503 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

8. Flyktingkvoten (mom. 18)

Barbro Sandberg och Ingrid Ronne-Björkqvist (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 16 som börjar med "I denna" och slutar med "yrkande 1." bort ha följande lydelse:

Ett generöst mottagande av asylsökande står inte i någon som helst motsatsställning till att öka antalet kvotflyktingar. Mot bakgrund av det jämförelsevis låga flyktingtryck Sverige har och vår höga levnadsstandard anser utskottet att flyktingkvoten på sikt måste ökas. Utskottet föreslår att flyktingkvoten ökas med 250 personer till 1 500 personer under budgetåret 1988/89.

dels att moment 18 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

18. beträffande *flyktingkvoten*

att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Sf534 yrkande 21 och med anledning av motionerna 1987/88:Sf503 yrkande 3 och 1987/88:Sf518 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

9. Flyktingkvoten (mom. 18)

Margó Ingvardsson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 16 som börjar med "I denna" och slutar med "yrkande 1." bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att den sedan drygt tio år oförändrade kvoten för den organiserade överföringen av flyktingar till Sverige bör höjas till 3 000

personer i enlighet med vad som föreslagits i motion Sf503. Nödvändiga medel för ändamålet bör anslås på tilläggsbudget för budgetåret 1988/89.

dels att moment 18 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

18. beträffande *flyktingkvoten*

att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Sf503 yrkande 3 och med anledning av motionerna 1987/88:Sf518 yrkande 1 och 1987/88:Sf534 yrkande 21 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

10. Överföring och mottagning av flyktingar m.m. (mom. 19)

Under förutsättning av bifall till reservation 8

Barbro Sandberg och Ingrid Ronne-Björkqvist (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 16 som börjar med "Utskottet tillstyrker" och slutar med "under anslaget." bort ha följande lydelse:

Till följd av att utskottet ovan förordat en ökning av flyktingkvoten bör riksdagen under anslaget anvisa 1 212,5 milj. kr.

dels att moment 19 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

19. beträffande *överföring och mottagning av flyktingar m.m.*

att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Sf534 yrkande 22 och med anledning av propositionen till *Överföring och mottagning av flyktingar m.m.* för budgetåret 1988/89 anvisar ett förslagsanslag av 1 212 500 000 kr.,

11. Ersättning till kommunerna för åtgärder för flyktingar m. m. (mom. 24)

Under förutsättning av bifall till reservation 8

Barbro Sandberg och Ingrid Ronne-Björkqvist (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 19 som börjar med "Utskottet konstaterar" och slutar med "yrkande 23." bort ha följande lydelse:

Till följd av att utskottet ovan förordat en ökning av flyktingkvoten bör riksdagen under anslaget anvisa 1 840 milj. kr.

dels att moment 24 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

24. beträffande *ersättning till kommunerna för åtgärder för flyktingar m.m.*

att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Sf534 yrkande 23 och med anledning av propositionen till *Ersättning till kommunerna för åtgärder för flyktingar m.m.* för budgetåret 1988/89 anvisar ett förslagsanslag av 1 840 000 000 kr.,

12. Omfattningen av statens ekonomiska ansvar (mom. 25)

Nils Carlshamre, Gullan Lindblad och Sten Andersson i Malmö (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 20 som börjar med "Eftersom det" och slutar med "yrkande 7." bort ha följande lydelse:

Kommunerna får i dag ersättning från staten för bistånd som lämnas flykting t.o.m. tredje året efter det år uppehållstillstånd beviljats. Eftersom många invandrare har svårt att få arbete inom denna tid har kommunerna därefter ofta fått ta det ekonomiska ansvaret enligt socialtjänstlagen. Socialbidragskostnaderna har därigenom ökat mycket starkt. Detta förhållande men även svårigheten att skaffa bostäder åt flyktingarna har medfört att många kommuner är tveksamma till att ta emot fler flyktingar. Flyktingmottagandet är ett statligt åtagande och enligt utskottets mening kan det ifrågasättas om inte staten bör ta det ekonomiska ansvaret för flyktingarna under längre tid än som nu sker. Utskottet anser därför att riksdagen hos regeringen bör begära en utredning om kommunernas möjligheter att få statlig ersättning för ekonomisk hjälp till flyktingar under längre tid än nu gäller.

dels att moment 25 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

> 25. beträffande *omfattningen av statens ekonomiska ansvar*
> att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Sf518 yrkande 7 och med anledning av motion 1987/88:Sf517 yrkande 6 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

13. Översyn av det kommunala flyktingmottagandet (mom. 26)

Margó Ingvardsson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 20 som börjar med "Utskottet vill" och slutar med "riksdagens åtgärd." bort ha följande lydelse:

Enligt riksdagens beslut år 1984 om riktlinjerna för invandrarpolitiken skulle vid utplacering av flyktingar i olika kommuner beaktas bl.a. bostadssituationen, arbetsmarknaden och den kommunala servicen. På grund av det stora antalet flyktingar som väntar i flyktingförläggningar har invandrarverket tvingats placera flyktingar i kommuner som inte uppfyller rimliga krav i dessa hänseenden. Detta har medfört att sekundäromflyttningen från små kommuner har blivit mycket stor. Enligt utskottets mening talar mycket för att man bör koncentrera flyktingmottagandet till ett mindre antal kommuner som uppfyller kraven och som framför allt har en bra arbetsmarknadssituation. Utskottet anser därför att riksdagen med bifall till motion Sf503 yrkande 5 hos regeringen bör begära en översyn av det nuvarande kommunala flyktingmottagandet.

dels att moment 26 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

> 26. beträffande *översyn av det kommunala flyktingmottagandet*
> att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Sf503 yrkande 5 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

14. Sammanslagning av bidragen till kommunerna (mom. 27) SfU 1987/88:21

Nils Carlshamre, Gullan Lindblad och Sten Andersson i Malmö (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 21 som börjar med "Utskottet har" och slutar med "riksdagens åtgärd." bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att åtgärder snarast bör vidtas i syfte att ge kommunerna större frihet att utnyttja de resurser som satsas på flyktingmottagningen. Kommunerna skulle t.ex. kunna ordna kommunala mottagningscentra och erbjuda utbildning varvad med beredskapsarbete eller liknande mot någon form av "flyktinglön". Genom ett friare resursutnyttjande skulle bl.a. flyktingars inträde på arbetsmarknaden kunna underlättas. Utskottet anser att riksdagen med bifall till motion Sf518 yrkande 2 bör ge regeringen detta till känna.

dels att moment 27 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

27. beträffande *sammanslagning av bidragen till kommunerna*
att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Sf518 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

15. Bosättningslån (mom. 28)

Nils Carlshamre (m), Karin Israelsson (c), Gullan Lindblad (m), Rune Backlund (c) och Sten Andersson i Malmö (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 21 som börjar med "Utskottet vill" och slutar med "yrkande 2." bort ha följande lydelse:

Med tanke på de ökade kostnaderna för flyktingmottagningen, och inte minst med tanke på flyktingens självkänsla, anser utskottet att flyktingarna i stället för bidrag till kostnaderna för sin bosättning i Sverige skall få bosättningslån. Härigenom skulle även allmänhetens förståelse för flyktingpolitiken öka. Särbehandling av flyktingar kan nämligen lätt underblåsa främlingsfientlighet och rasism. Vad utskottet sålunda anfört i fråga om bosättningslån till flyktingar bör med bifall till motionerna Sf518 yrkande 3 och Sf13 yrkande 2 ges regeringen till känna.

dels att moment 28 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

28. beträffande *bosättningslån*
att riksdagen med bifall till motionerna 1987/88:Sf518 yrkande 3 och 1987/88:Sf13 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

16. Kommunala mottagningscentra (mom. 29)

Margó Ingvardsson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 21 som börjar med "Med hänsyn" och slutar med "riksdagens åtgärd." bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att det är självklart att flyktingar skall ha samma

rättigheter till fullvärdig bostad som andra. För att lösa akuta bostadssituationer bör emellertid vissa avvikelser från bostadsstandarden kunna göras på samma sätt som gäller för olika typer av kollektiva boendeformer. Vissa minimikrav liknande dem som gäller för bostadslån till ombyggnad av ålderdomshem bör dock gälla. Utskottet anser att riksdagen bör begära att regeringen snarast lägger fram förslag om statliga bostadslån för s.k. genomgångsbostäder.

dels att moment 29 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

29. beträffande *kommunala mottagningscentra*

att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Sf503 yrkande 8 och med anledning av motionerna 1987/88:Sf534 yrkande 15 och 1987/88:Sf539 yrkande 3 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

17. Sjukvård för asylsökande m.m. (mom. 31)

Margó Ingvardsson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 22 som börjar med "Utskottet har" och slutar med "riksdagens åtgärd." bort ha följande lydelse:

Den akutsjukvård som i dag ges en asylsökande är enligt utskottets uppfattning helt otillräcklig. Omfattningen av akutsjukvården är också oftast helt beroende av resp. läkares välvilliga tolkning av vad som är att hänföra till akutsjukvård. Utskottet anser därför att asylsökande bör ha samma rätt till sjukvård som de som är bosatta i landet. Utskottet anser vidare att särskilda medel bör tilldelas landstingen för vård och behandling av asylsökandes och flyktingars psykiska och psykosomatiska sjukdomar. Det anförda bör med bifall till motion Sf503 yrkandena 6 och 7 ges regeringen till känna.

dels att moment 31 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

31. beträffande *sjukvård för asylsökande m.m.*

att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Sf503 yrkandena 6 och 7 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

18. Utvärdering av invandrarpolitiken (mom. 34)

Karin Israelsson och Rune Backlund (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 23 som börjar med "Utskottet anser" och slutar med "och 2." bort ha följande lydelse:

Riksdagen har ett ansvar för att de uppsatta målen för invandrarpolitiken om jämlikhet, valfrihet och samverkan uppfylls i samhället. Enligt utskottets mening ger redan en ytlig granskning av olika samhällsområden såsom arbetsmarknad, skola, åldringsvård och massmedia vid handen att de uppsatta målen inte uppfylls. Utskottet anser därför att riksdagen hos regeringen bör begära en utvärdering av hur de övergripande målen har uppfyllts inom olika samhällssektorer. Utvärderingen bör därefter ligga till

grund för ett åtgärdsprogram som kan genomföras under första hälften av 1990-talet.

dels att moment 34 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

34. beträffande *utvärdering av invandrarpolitiken*

att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Sf527 och med avslag på motion 1987/88:Sf539 yrkandena 1 och 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

19. Åtgärder för att motverka rasism (mom. 36)

Margó Ingvardsson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 24 som börjar med "Utskottet vill" och slutar med "riksdagens åtgärd." bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att den invandrarfientlighet och de rasistiska tendenser som gör sig gällande i dag utgör ett allvarligt hot mot invandrarna och framför allt mot de värderingar som ligger till grund för den svenska invandrarpolitiken. Det krävs därför åtgärder som syftar till att förbättra invandrarnas sociala situation, främja invandrarnas sociala rörlighet och bryta de yrkes- och utbildningsspärrar, som bidrar till att hålla invandrarna kvar inom samhällets lägsta skikt. Det krävs även åtgärder som syftar till att öka informationen till det svenska folket om invandringens historiska orsaker, klassmässiga aspekter och inte minst samhällsekonomiska effekter. Det krävs vidare åtgärder som främjar allsidiga kontakter och ökar förståelse och tolerans mellan invandrare och svenskar exempelvis i form av politiska, sociala och kulturella samarrangemang i likhet med de politiska partiernas gemensamma manifestation mot rasismen sommaren 1987. Det är slutligen nödvändigt att bemöta invandrarfientliga yttringar genom en brett upplagd kampanj och idédebatt med folkrörelsernas och skolans aktiva medverkan. Regeringen bör lägga fram förslag och vidta åtgärder i enlighet med det anförda.

dels att moment 36 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

36. beträffande *åtgärder för att motverka rasism*

att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Sf509 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

Särskilda yttranden

1. Invandrarkvinnornas situation (mom. 16)

Nils Carlshamre (m), Gullan Lindblad (m), Sten Andersson i Malmö (m), Barbro Sandberg (fp) och Ingrid Ronne-Björkqvist (fp) anför:

Utskottet har redovisat en rad åtgärder, som vidtagits för att förbättra och underlätta invandrarkvinnornas situation. Vi har därför inte funnit anledning att reservera oss i ärendet men vill betona att invandrarkvinnornas situation fortlöpande bör följas.

Vi vill särskilt understryka vikten av att familjepolitiken utformas så att den ger valfrihet mellan olika barnomsorgsformer och att andra familje- och kulturmönster därigenom respekteras.

Vidare vill vi understryka nödvändigheten av invandrarkunskap inom vårdutbildningarna för att uppnå en så god förståelse för invandrarna som möjligt. Största möjliga hänsyn bör tas till invandrarkvinnornas känsliga situation inom vården.

2. Omfattningen av statens ekonomiska ansvar (mom. 25)

Karin Israelsson och Rune Backlund (båda c) anför:

Som utskottet anfört har staten det ekonomiska ansvaret för flyktingmottagandet. Vi har inte funnit anledning att reservera oss i ärendet men vill understryka betydelsen av att detta ansvar tas fullt ut. Om kommunerna inte får täckning för sina kostnader kan det nämligen leda till att kommunerna blir mindre benägna att erbjuda platser för flyktingar. Särskilt för kommuner som inte tidigare tagit emot flyktingar kan det uppstå kringkostnader som inte täcks av den statliga ersättningen. Det kan även vara betungande för en kommun att den statliga ersättningen betalas ut årligen i efterskott.

Propositionen ... 1
Motioner väckta under den allmänna motionstiden 1987/88 ... 1
Motion väckt under den allmänna motionstiden 1987/88 och överlämnad från utrikesutskottet ... 5
Motion väckt med anledning av proposition 1987/88:80 ... 5
Utskottet ... 5
Inledning ... 5
D 1. Statens invandrarverk ... 7
D 3. Åtgärder för invandrare ... 12
D 4. Översättningsservice ... 14
D 5. Överföring och mottagning av flyktingar ... 15
D 6. Ersättning till kommunerna för åtgärder för flyktingar m.m. 18
D 7. Ombudsmannen mot etnisk diskriminering ... 22
Övriga frågor ... 23
Hemställan ... 25

Reservationer
1. Statens invandrarverk (vpk) ... 28
2. Tvåmansbeslut i asylärenden (m) ... 28
3. Fristående asylnämnder (fp) ... 29
4. Utnyttjande av organisationers kunskaper (c) ... 29
5. Åtgärder för invandrare (fp) ... 30
6. Åtgärder för invandrare (vpk) ... 30
7. Flyktingkvoten (m) ... 31
8. Flyktingkvoten (fp) ... 31
9. Flyktingkvoten (vpk) ... 31
10. Överföring och mottagning av flyktingar m.m. (fp) ... 32
11. Ersättning till kommunerna för åtgärder för flyktingar m.m. (fp) 32
12. Omfattningen av statens ekonomiska ansvar (m) ... 33
13. Översyn av det kommunala flyktingmottagandet (vpk) ... 33
14. Sammanslagning av bidragen till kommunerna (m) ... 34
15. Bosättningslån (m, c) ... 34
16. Kommunala mottagningscentra (vpk) ... 34
17. Sjukvård för asylsökande m.m. (vpk) ... 35
18. Utvärdering av invandrarpolitiken (c) ... 35
19. Åtgärder för att motverka rasism (vpk) ... 36

Särskilda yttranden
1. Invandrarkvinnornas situation (m, fp) ... 36
2. Omfattningen av statens ekonomiska ansvar (c) ... 37